

**ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

HỒ CHÂU

**NGOẠI THƯƠNG ĐÀNG TRONG
THỜI CHÚA NGUYỄN**

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ SỬ HỌC

Ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 9229013

HUẾ, NĂM 2021

Công trình này được hoàn thành tại: Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Bùi Thị Tân

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Phản biện 3:

Luận án sẽ được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận án cấp Đại học Huế họp tại: .....

.....

Vào hồi   giờ   ngày   tháng   năm   .

Có thể tìm hiểu luận án tại thư viện: Thư viện Quốc gia Việt Nam, Thư viện Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế.

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Dân tộc Việt Nam có quan hệ buôn bán với nước ngoài, đặc biệt là các nước láng giềng, khu vực từ lâu đời. Quá trình giao lưu, buôn bán với nước ngoài đã có những ảnh hưởng, tác động nhất định đến sự biến chuyển về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội Việt Nam qua từng thời kỳ lịch sử, trong đó biểu hiện của sự thay đổi về kinh tế được phản ánh khá rõ nét.

Trải qua quá trình lịch sử lâu dài, đến các thế kỷ XVI - XVIII, Đàng Trong thời chúa Nguyễn với vị trí địa lý thuận lợi, nền sản xuất hàng hóa phát triển, thị trường buôn bán trong nước sôi động đã thu hút sự chú ý của thương nhân ngoại quốc; và vấn đề mở cửa để giao thương với bên ngoài trở thành nhu cầu bức thiết cả về phía chính quyền nhà nước lẫn nhân dân. Với những điều kiện thuận lợi trong nước, nắm bắt được tình hình, xu thế hải thương thế giới cũng như trong khu vực, chúa Nguyễn đã thực hiện chính sách mở cửa, chủ động mời gọi thương nhân các nước phương Đông và phương Tây cập bến cảng Đàng Trong để trao đổi, mua bán. Với chính sách hướng biển, làm giàu từ biển, tăng cường sức mạnh và tiềm lực cho chính quyền thông qua thương mại, các chúa Nguyễn đã đưa nền kinh tế Đàng Trong bước sang một giai đoạn mới - phát triển vượt bậc về ngoại thương.

Chính ngoại thương là một trong những yếu tố đặc biệt quan trọng tác động đến sự thịnh suy của chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong. Có thể nói rằng, tiềm lực kinh tế vững mạnh của chính quyền họ Nguyễn ở Đàng Trong có được là kết quả của sự tổng hòa nhiều yếu tố, nhưng ngoại thương mới là điểm khác biệt, tạo điểm nhấn căn bản nhất. Với chúa Nguyễn thì không còn chuyện “ngăn sông, cấm chợ” mà là khuyến khích hoạt động trao đổi, buôn bán giữa các vùng miền trong cõi và buôn bán với thương nhân ngoại quốc. Theo chúng tôi, đó là một sự lựa chọn đúng đắn, sáng suốt, mang yếu tố quyết định tạo nên sức sống/sinh khí mới cho vùng đất Đàng Trong thời chúa Nguyễn.

Nghiên cứu về ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn, luận án sẽ có ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn sau:

Về mặt khoa học: Luận án được thực hiện trong bối cảnh thời gian qua nền sử học nước nhà đã đạt được những thành tựu quan trọng; nhiều nhà sử học hàng đầu trong và ngoài nước dày dạn về kinh nghiệm, hàn lâm về tri thức đã khám phá, làm rõ rất nhiều vấn đề, uẩn khúc của lịch sử Việt Nam nói chung và thời kỳ chúa Nguyễn ở Đàng Trong nói riêng. Tuy nhiên, vấn đề ngoại thương Đàng Trong thời các chúa Nguyễn vẫn chưa được nghiên cứu một cách chuyên sâu và toàn diện. Do vậy, thông

qua kết quả nghiên cứu, luận án góp phần bổ sung, hệ thống hóa nguồn tư liệu lịch sử lịch sử Đảng Trong nói chung và ngoại thương nói riêng. Qua đó, chúng tôi muốn chứng minh rằng, chính sách mở cửa, phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn ở Đảng Trong là quyết sách đúng đắn, sáng suốt, phù hợp với xu thế và thời cuộc.

Luận án cung cấp thêm nguồn tư liệu lịch sử về quan hệ thương mại giữa Đảng Trong với nước ngoài ở các thế kỷ XVI - XVIII, đặc biệt là tư liệu tiếng Pháp và tư liệu hiện vật; qua đó góp phần quan trọng vào việc nhận thức ngày càng đầy đủ hơn, sáng tỏ hơn về sự phục hồi, phát triển rồi đi đến suy yếu của ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn.

Với những cứ liệu lịch sử đáng tin cậy, luận án khẳng định vai trò, tác động to lớn của ngoại thương đối với sự thịnh suy của chính quyền Đảng Trong đương thời. Trong luận án, chúng tôi hạn chế việc đưa ra những phán đoán, nhận định mang tính suy diễn, định kiến chủ quan cá nhân. Thông qua những cứ liệu lịch sử có chọn lọc, chúng tôi sử dụng phương pháp luận sử học và tinh thần đổi mới sử học hiện nay để nhìn nhận mọi vấn đề, hướng đến việc đưa ra những nhận định xác đáng, khách quan và trung thực.

Về mặt thực tiễn: Hiện nay, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của nhà nước Việt Nam là tăng cường mở rộng giao lưu, hợp tác với các nước trên thế giới trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó vấn đề hợp tác kinh tế luôn giữ vị trí quan trọng, đặc biệt ưu tiên hàng đầu. Vậy nên, việc lần giở những trang sử cũ để tìm hiểu, khảo cứu về ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn nhằm rút ra những bài học kinh nghiệm áp dụng cho đường hướng phát triển thực tại ở Việt Nam là việc làm thực sự cần thiết, mang tính thời sự.

Luận án góp phần cung cấp thêm những cứ liệu lịch sử quan trọng trong quan hệ thương mại giữa Đảng Trong với nước ngoài từ giữa thế kỷ XVI đến những năm 70 của thế kỷ XVIII; làm nền tảng, cầu nối cho việc thúc đẩy quan hệ hợp tác giữa Việt Nam với các nước trên thế giới, đặc biệt là những nước có quan hệ thương mại truyền thống từ lâu đời. Vì vậy, nghiên cứu ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn là góp phần vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước Việt Nam một cách thiết thực và có ý nghĩa.

Kết quả nghiên cứu của luận án có thể làm tài liệu tham khảo cho những ai quan tâm đến lịch sử Đảng Trong thời chúa Nguyễn nói chung và ngoại thương nói riêng; và cũng có thể sử dụng để phục vụ cho hoạt động giảng dạy, học tập phần lịch sử Việt Nam thời trung đại ở các trường đại học hoặc cao đẳng. Đồng thời, chúng tôi sẽ tiếp

tục nghiên cứu, bổ khuyết thêm các vấn đề liên quan đến nội dung luận án, cốt để vấn đề ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn ngày càng tường minh hơn.

Từ tính cấp thiết, ý nghĩa khoa học và thực tiễn như trên, chúng tôi chọn vấn đề **“Ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn”** làm đề tài Luận án Tiến sĩ, chuyên ngành Lịch sử Việt Nam.

2. MỤC TIÊU VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Nghiên cứu đề tài, chúng tôi nhằm mục tiêu tái hiện lại bức tranh ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn một cách cụ thể, trung thực, đa chiều và toàn diện. Luận án phản ánh được bối cảnh quốc tế, khu vực và trong nước; làm rõ chính sách mở cửa ngoại thương của các chúa Nguyễn; trình bày có hệ thống và cung cấp thêm nguồn tư liệu mới về quan hệ buôn bán giữa Đàng Trong với nước ngoài, về các mặt hàng xuất nhập khẩu quan trọng, vấn đề tiền tệ và thuế khóa. Trên cơ sở đó, luận án rút ra những đặc điểm, tác động của ngoại thương đối với chính trị - quân sự, kinh tế, văn hóa - xã hội, đô thị ở Đàng Trong thế kỷ XVI - XVIII.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận án tập trung giải quyết những nhiệm vụ chính sau:

Khảo cứu, sưu tầm, hệ thống hóa nguồn tư liệu liên quan trực tiếp đến vấn đề nghiên cứu nhằm tái hiện lại bức tranh toàn cảnh ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn; bảo đảm việc cung cấp thêm nguồn tư liệu mới, tin cậy, khoa học.

Xem xét ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn luôn gắn liền với bối cảnh trong nước, khu vực và thế giới ở các thế kỷ XVI - XVIII; qua đó cho thấy được những cơ sở, nền tảng quan trọng để chúa Nguyễn có thể thực hiện chính sách mở cửa, đẩy mạnh phát triển ngoại thương, bang giao với thế giới bên ngoài.

Từ những cứ liệu được sắp xếp, biên mục một cách có hệ thống, logic, trong khi thực hiện, chúng tôi trình bày nội dung chính yếu của đề tài là hoạt động thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với nước ngoài theo tiến trình từ mở cửa, phát triển rồi đi đến suy yếu.

Luận án rút ra được những đặc điểm cơ bản trong chính sách đối với ngoại thương của chúa Nguyễn và đặc điểm nổi bật của hoạt động giao thương giữa Đàng Trong với nước ngoài; đồng thời làm rõ những tác động của ngoại thương đến chính trị - quân sự, kinh tế, văn hóa - xã hội, đô thị Đàng Trong hồi thế kỷ XVI - XVIII.

3. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn, bao gồm các khía cạnh chính như: Bối cảnh lịch sử và chính sách mở cửa phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn; các đối tác thương mại (phương Đông, phương Tây); hàng hóa xuất nhập khẩu; về tiền tệ, thuế khóa; những đặc điểm, tác động của ngoại thương...

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Về mặt thời gian: Đề tài nghiên cứu ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn trong khoảng thời gian từ năm 1558 đến năm 1775.

Về mặt không gian: Phạm vi không gian nghiên cứu của đề tài là toàn bộ lãnh thổ Đàng Trong thời chúa Nguyễn, từ Nam sông Gianh, châu Nam Bố Chính, phủ Quảng Bình trở vào Nam cho đến hết địa phận trấn Hà Tiên. Ngày nay, không gian đó tương ứng với vùng đất từ Nam sông Gianh (Quảng Bình) trở vào Nam cho đến tận Mũi Cà Mau (tỉnh Cà Mau), bao gồm cả trên đất liền và vùng biển đảo.

4. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Thực hiện đề tài, chúng tôi đặc biệt chú ý sử dụng phương pháp lịch sử, phương pháp logic và kết hợp hài hòa hai phương pháp này trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng.

Quá trình thực hiện đề tài, chúng tôi còn sử dụng các phương pháp: điền dã, điều tra, phỏng vấn, thống kê, phân tích, tổng hợp, phương pháp liên ngành...

Vì đề tài đề cập đến vấn đề ở vào khoảng thời gian cách khá xa so với hiện nay, do vậy, để đảm bảo độ tin cậy, chính xác của tư liệu chữ viết và tư liệu hiện vật, chúng tôi sử dụng các phương pháp giám định, đối chiếu, so sánh đồng đại trong việc xử lý, khai thác các tư liệu hiện vật, ví như: đồng tiền, đồ gốm sứ...

5. NGUỒN TƯ LIỆU NGHIÊN CỨU

Nguồn tư liệu thư tịch và tư liệu của các tác giả đương thời: Tiêu biểu là các tác phẩm: *Phủ biên tạp lục* của Lê Quý Đôn; *Đại Nam thực lục* của Quốc sử quán triều Nguyễn; *Xứ Đàng Trong năm 1621* của Cristoforo Borri; *Hải ngoại kỷ sự* của Thích Đại Sán; *Ngoại phiên thông thư* của Kondo Judo (Cận Đẳng Thủ Trọng); Văn thư thông thương giữa chính quyền Đàng Trong với chính quyền Nhật Bản...

Nguồn tư liệu tiếng Pháp: Chúng tôi tập trung khai thác nguồn tư liệu từ các công trình tiếng Pháp như: Mirand Pierre (1906), *Les Relations de la Hollande avec le Cambodge et la Cochinchine au XVIIe siècle* (Libr. G.P. Maisonneuve, Paris); C. B. Maybon, Henri Russier (1909), *Notions d'histoire d'Annam*, (Imprimerie d'Extrême – Orient, Ha Noi - Hai Phong); P. Cultru (1910), *Histoire de la Cochinchine Francaise des origines à 1883* (Augustin Challamel, Éditeur, Paris); C. B. Maybon (1912), *Jean Koffler*,

auteur de Historica Cochinchinae Descriptio”, (Impr. d'Extrême-Orient, Ha Noi); C. B. Maybon (1916), *Les marchands européens en Cochinchine et au Tonkin (1600 – 1775)*, (Revue Indochinoise, Ha Noi); Noel Péri (1923), “Essai sur les relations du Japon et de l'Indochine aux XVIe et XVIIe siècles”, (*BEFEO*, Tom 23); Boudet Paul (1941), *Un voyageur philosophe Pierre Poivre en Annam 1749-1750*, (Impr. Trung Bac Tan Van, Ha Noi); Pierre-Yves Manguin (1972), *Les Portugais Sur les Côtes du Viêt – Nam et du Campa*, (École Française d'Extrême-Orient, Paris)...

Một số công trình có đền cập, nghiên cứu về ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn bằng tiếng Pháp đã được dịch sang tiếng Việt và xuất bản như: *Những người châu Âu ở nước An Nam* của C. B. Maybon; *Bức tranh kinh tế Việt Nam thế kỷ XVII và XVIII* của Nguyễn Thanh Nhã; *Lịch sử Việt Nam, từ nguồn gốc đến giữa thế kỷ XX* của Lê Thành Khôi; nhiều bài viết được đăng trên *Bulletin des Amis du Vieux Hué (BAVH)* và *Bulletin de l'École française d'Extrême-Orient (BEFEO)*;... cũng được chúng tôi sử dụng trong quá trình thực hiện đề tài.

Nguồn tư liệu hiện vật: Các hiện vật liên quan đến ngoại thương thời chúa Nguyễn được sử dụng trong đề tài như: súng thần công, đồ gốm, tiền đồng,...

Quá trình thực hiện, chúng tôi cũng trực tiếp đi điền dã, khảo sát thực địa ở một số địa điểm liên quan đến nội dung đề tài luận án, ví như: Hội An (Quảng Nam), Thanh Hà (Thừa Thiên Huế), Biên Hòa (Đồng Nai), Hà Tiên (Kiên Giang), Thành phố Hồ Chí Minh, Vĩnh Long, Cần Thơ, Cà Mau...

6. ĐÓNG GÓP CỦA LUẬN ÁN

6.1. Đóng góp về mặt tư liệu

Luận án cung cấp thêm một số tư liệu mới, góp phần bổ khuyết những vấn đề liên quan đến ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn. Đặc biệt là tư liệu tiếng Pháp và hiện vật như: quả cân (dùng để cân hàng hóa), tiền đồng, tiền kẽm, đồ gốm sứ, súng thần công,...

6.2. Đóng góp về mặt nội dung

Luận án vạch ra được những cơ sở, nền tảng để chúa Nguyễn ở Đàng Trong chủ động thực hiện chính sách mở cửa phát triển ngoại thương; qua đó có thể biết được căn nguyên vì sao chúa Nguyễn lại thực hiện chính sách như vậy và rồi hiểu được những điều chỉnh, thay đổi của chính sách đó ở trong những thời điểm lịch sử nhất định. Qua nội dung chính sách có thể thấy được tầm nhìn, tư duy hướng biển của các chúa Nguyễn ở Đàng Trong trong bối cảnh lịch sử cùng thời là chủ trương đúng đắn, phù hợp với thời cuộc.

Luận án tái hiện lại quan hệ thương mại giữa Đàng Trong với nước ngoài (cả phương Đông và phương Tây) theo tiến trình thời gian của sự thịnh suy. Nửa sau thế kỷ XVI và thế kỷ XVII ngoại thương Đàng Trong phục hồi, phát triển mạnh mẽ; nhưng bước sang thế kỷ XVIII thì lại dần suy yếu và từ giữa thế kỷ XVIII trở đi thì suy yếu trầm trọng; qua đó cho thấy được tính logic của vấn đề.

Luận án rút ra được những đặc điểm cũng như đưa những nhận xét, đánh giá về tác động của ngoại thương đối với Đàng Trong ở các mặt chính trị - quân sự, kinh tế, văn hóa – xã hội, đô thị. Qua đó cho thấy được vai trò cũng như những tác động của ngoại thương đối với sự thịnh suy của chính quyền Đàng Trong thời các chúa Nguyễn.

7. BỐ CỤC CỦA LUẬN ÁN

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận án được chia thành 04 chương như sau:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu

Chương 2: Bối cảnh lịch sử và chính sách mở cửa ngoại thương của chúa Nguyễn ở Đàng Trong

Chương 3: Hoạt động thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với nước ngoài thế kỷ XVI - XVIII

Chương 4: Đặc điểm, tác động của ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn

CHƯƠNG 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1.1. Tình hình nghiên cứu ở trong nước

- *Giai đoạn trước năm 1975*

Phạm Văn Sơn (1959), *Việt sử tân biên, Quyển II: Nam Bắc phân tranh* (Nhà sách Khai trí, Sài Gòn); trong sách có mục “Việc buôn bán giữa ngoại quốc và Nam Hà cuối thế kỷ XVI”. Căn cứ vào các bút ký của người phương Tây đương thời, công trình đã phác thảo một cách sơ lược về hoạt động thương mại giữa Đàng Trong với nước ngoài. Thành Thế Vỹ (1961), *Ngoại thương Việt Nam hồi thế kỷ XVII, XVIII và đầu XIX* (Nxb Sử học, Hà Nội) đã cung cấp cho độc giả về tình hình ngoại thương Việt Nam trong thời gian đất nước bị chia cắt làm hai miền Đàng Trong - Đàng Ngoài cho đến đầu thế kỷ XIX. Phan Khoang (1967), *Việt sử xứ Đàng Trong 1558 – 1777* (Nhà sách Khai Trí, Sài Gòn), đã trình bày về lịch sử Đàng Trong ở nhiều khía cạnh khác nhau như: Lịch sử vùng đất, những nét chính về các đời chúa Nguyễn, cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn, vấn đề Nam tiến, tổ chức chính quyền, văn hóa – xã hội,... Trong công trình, Phan Khoang có nói đến vấn đề giao thương giữa Đàng Trong với

các nước Đông Á và châu Âu (từ trang 528 đến trang 573), cung cấp nhiều cứ liệu lịch sử; qua đó giúp người đọc hiểu rõ hơn về hoạt động thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với nước ngoài. Ủy ban Khoa học Xã hội Việt Nam (1971), *Lịch sử Việt Nam*, tập 1 (Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội). Trong phạm vi công trình đã nói về quan hệ thông thương giữa Đại Việt (Đàng Trong và Đàng Ngoài) với nước ngoài, nhưng vẫn còn mang tính sơ lược.

Có thể nói, cho đến trước năm 1975, đã có một số công trình nghiên cứu có đề cập đến ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn, mặc dù số lượng các công trình vẫn còn rất khiêm tốn. Tuy nhiên vẫn chưa có một công trình nghiên cứu nào chỉ riêng đề cập về ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn.

- *Giai đoạn từ năm 1975 đến nay*

Nhóm thứ nhất: Các công trình nghiên cứu có đề cập đến ngoại thương Đại Việt (Việt Nam) thế kỷ XVI - XVIII

Các tập sách; chúng tôi đã tiếp cận được một số công trình nghiên cứu được xuất bản thành sách có đề cập đến ngoại thương Đại Việt (Việt Nam) thế kỷ XVI – XVIII ở những mức độ, khía cạnh, góc nhìn khác nhau; tiêu biểu là các công trình: Nguyễn Văn Kim (2003), *Quan hệ của Nhật Bản với Đông Nam Á thế kỷ XV-XVII* (Nxb Đại học Quốc gia (ĐHQG) Hà Nội); Trần Thị Vinh (Cb) (2013), *Lịch sử Việt Nam, tập 4: Từ thế kỷ XVII đến thế kỷ XVIII* (Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội); Nguyễn Văn Kim, Nguyễn Mạnh Dũng (Cb) (2015), *Việt Nam truyền thống kinh tế - văn hóa biển* (Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội); Huỳnh Công Bá (2016), *Lịch sử Việt Nam cổ trung đại* (tái bản và bổ sung) (Nxb Thuận Hóa, Huế); Hoàng Anh Tuấn (2016), *Thương mại thế giới và hội nhập của Việt Nam thế kỷ XVI – XVIII* (Nxb ĐHQG Hà Nội)...

Các bài viết công bố trên tạp chí chuyên ngành: Nghiên cứu về ngoại thương Đại Việt (Việt Nam) thế kỷ XVI – XVIII, đã có khá nhiều bài viết được công bố trên các tạp chí chuyên ngành: Trương Thị Yến (1979), “Bước đầu tìm hiểu về chính sách thương nghiệp của nhà nước phong kiến Việt Nam thế kỷ XVII-XVIII” (Tạp chí *Nghiên cứu Lịch sử (NCLS)*, số 4); Lê Xuân Diễm (1999), “Giao thương đường biển giữa Việt Nam và Đông Nam Á (từ những phát hiện mới về đồ gốm sứ thương mại)” (Tạp chí *Khoa học xã hội*, số 2); Nguyễn Văn Đăng (1998), “Diện mạo kinh tế đô thị Huế thời phong kiến”, (Tạp chí *Sông Hương*, số 8); Nguyễn Văn Kim (2002), “Quan hệ thương mại Việt Nam – Nhật Bản thế kỷ XVI – VIII” (Tạp chí *Nghiên cứu Kinh tế*, số 3); Nguyễn Mạnh Dũng (2006), “Về hoạt động thương mại của công ty Đông Ấn Pháp với Đại Việt (nửa cuối thế kỷ XVII - giữa thế kỷ XVIII)” (Tạp chí *NCLS*, số 9);

Nguyễn Văn Kim (2006), “Nam Bộ Việt Nam - Môi trường kinh tế biên và mối quan hệ với các quốc gia khu vực thế kỷ XVII-XVIII” (Tạp chí *NCLS*, số 1); Nguyễn Văn Kim (2009), “Xã hội Việt Nam thế kỷ XVI – XVIII và quan hệ giao lưu gốm sứ Việt – Nhật” (Tạp chí *Nghiên cứu Đông Bắc Á*, số 7); Nguyễn Thị Mỹ Hạnh (2017), “Tác động của Trung Quốc đến quan hệ ngoại giao Việt Nam – Nhật bản thế kỷ XVI – XIX” (Tạp chí *Khoa học Xã hội*, số 6)... Các bài viết đã đề cập đến tình hình ngoại thương Đại Việt (Việt Nam) thế kỷ XVI – XVIII ở những mức độ, phạm vi và khía cạnh khác nhau.

Luận án tiến sĩ: Qua tìm hiểu, chúng tôi vẫn chưa tiếp cận được một luận án tiến sĩ nào nghiên cứu một cách đầy đủ về ngoại thương Đại Việt thế kỷ XVI – XVIII. Tuy nhiên, có hai luận án tiến sĩ nói về quan hệ song phương Việt Nam – Nhật Bản, Việt Nam – Pháp và một luận án nói về hoạt động thương mại, truyền giáo của Bồ Đào Nha và Pháp tại Việt Nam thế kỷ XVI – XVIII mà chúng tôi đặc biệt quan tâm, đó là: Trịnh Tiến Thuận (2002), *Quan hệ Nhật Bản – Việt Nam thế kỷ XVI – XVII* (Luận án Tiến sĩ Sử học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội); Nguyễn Mạnh Dũng (2011), *Quá trình xâm nhập của Pháp vào Việt Nam từ cuối thế kỷ XVII đến giữa thế kỷ XIX – Nguyên nhân và hệ quả* (Luận án Tiến sĩ Sử học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Hà Nội); Hoàng Thị Anh Đào (2017), *Hoạt động thương mại – truyền giáo của Bồ Đào Nha và Pháp ở Việt Nam (thế kỷ XVI – XVIII)* (Luận án Tiến sĩ Sử học, Trường Đại học Khoa học – Đại học Huế).

Nhóm thứ hai: Các công trình nghiên cứu đề cập đến ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn

Các công trình nghiên cứu chuyên sâu: Tiêu biểu là công trình của tác giả Đỗ Bang (1996), *Phố cảng vùng Thuận Quảng thế kỷ XVII – XVIII* (Nxb Thuận Hóa – Hội Khoa học Lịch sử Việt Nam, Hà Nội). Công trình được xây dựng từ một đề tài cấp Bộ có tên là *Đô thị cổ ở các tỉnh miền Trung Việt Nam*, hoàn thành và nghiệm thu năm 1991; sau đó được tiếp tục phát triển, nâng lên thành luận án Phó Tiến sĩ Sử học mang tên *Phố cảng vùng Thuận Quảng thế kỷ XVII – XVIII*, bảo vệ thành công tại Đại học Tổng hợp Hà Nội vào năm 1993. Công trình đã phác thảo lại toàn cảnh bức tranh 3 đô thị lớn ở vùng Thuận Quảng dưới thời các chúa Nguyễn là Thanh Hà (Thừa Thiên Huế), Hội An (Quảng Nam), Nước Mặn (Bình Định); đồng thời cũng cho biết thêm về hoạt động của các thương nhân nước ngoài tại các đô thị.

Các bài viết được đăng trên các tạp chí chuyên ngành và hội thảo: Đã có khá nhiều bài viết được công bố trên tạp chí đề cập đến hoạt động thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với nước ngoài: Đỗ Bang (1983), “Thương cảng Hội An từ

nhận thức đến thực tế nghiên cứu” (*Thông tin khoa học Đại học Tổng hợp Huế*, số 5); Lê Văn Năm (1988), “Sản xuất hàng hóa và thương nghiệp ở Nam Bộ thế kỷ XVII - nửa đầu thế kỷ XIX”, (Tạp chí *NCLS*, số 3+4); Hồng Nhuệ (1999), “Đàng Trong thế kỷ XVIII” (Tạp chí *Xưa và Nay*, số 68B); Tống Trung Tín (2000), “Tình hình trao đổi buôn bán đồ gốm giữa Việt Nam và Nhật Bản (thế kỷ XIV-XVIII)”, (Tạp chí *NCLS*, số 3); Đỗ Bang, Đỗ Quỳnh Nga (2002), “Ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn Phúc Nguyên (1614-1635)” (Tạp chí *NCLS*, số 6); Nguyễn Văn Kim (2004), “*Quan hệ của Đại Việt với vương quốc Ryukyu thế kỷ XVI-XVIII qua một số nguồn tư liệu*” (Tạp chí *Nghiên cứu Nhật Bản và Đông Bắc Á*, số 5); Nguyễn Văn Kim (2006), “Xứ Đàng Trong trong các mối quan hệ và tương tác quyền lực khu vực” (Tạp chí *NCLS*, số 6); Phan Thanh Hải (2007), “Về những văn thư trao đổi giữa chúa Nguyễn và Nhật Bản thế kỷ XVI – XVII”, Tạp chí *NCLS*, số 7; Dương Văn Huy (2007), “Chính sách hướng biển của chính quyền Đàng Trong thế kỷ XVI – XVIII” (Tạp chí *Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 8); Đỗ Bang (2008), “Đô thị Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, Hội thảo khoa học *Chúa Nguyễn và vương triều Nguyễn trong lịch sử Việt Nam* được tổ chức tại Thanh Hóa; Nguyễn Thị Huệ (2008), “Sự thịnh suy của hoạt động ngoại thương ở Đàng Trong thế kỷ XVII – XVIII”, Hội thảo khoa học *Chúa Nguyễn và vương triều Nguyễn trong lịch sử Việt Nam* được tổ chức tại Thanh Hóa; Nguyễn Trọng Văn, Mai Phương Ngọc (2009), “Quan hệ thương mại của Đàng Trong với người Hoa thế kỷ XVI – XVIII” (Tạp chí *NCLS*, số 9); Dương Văn Huy (2010), “Hoạt động kinh tế của người Hoa ở Hội An thời kỳ các chúa Nguyễn” (Tạp chí *NCLS*, số 4); Nguyễn Văn Kim (2011), “Nguồn hàng và thương phẩm của Đàng Trong” (Tạp chí *NCLS*, số 4); Trần Nam Tiến (2012), “Quan hệ giữa chúa Nguyễn với Bồ Đào Nha ở Đàng Trong từ thế kỷ XVI đến thế kỷ XVII” (Tạp chí *NCLS*, số 7); Nguyễn Huy Khuyến với loạt bài viết dưới nhan đề “Văn thư thông thương giữa chúa Nguyễn ở Đàng Trong và Nhật Bản thế kỷ XII”, gồm 5 kỳ đăng trên 5 số từ năm 2012 - 2014, Tạp chí *Nghiên cứu Đông Bắc Á*; Nguyễn Văn Kim (2014), “Quan hệ giao thương giữa miền Trung Việt nam với Nhật Bản và châu Á thế kỷ XVI – XVIII” (Tạp chí *Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 10); Vũ Thị Xuyên (2015), “Nguồn hàng và thương phẩm của Quảng Bình trong sự phát triển thương mại Đàng Trong thế kỷ XVI-XVIII” (Tạp chí *Nghiên cứu và phát triển*, số 3); Hoàng Thị Anh Đào (2016), “Vị thế của Đàng Trong (Việt Nam) trong hoạt động thương mại với Bồ Đào Nha thế kỷ XVI – XVII”, (Tạp chí *Khoa học Xã hội nhân văn*, số 8); Nguyễn Thế Trung (2018), “Công cuộc khai thác tài nguyên thiên nhiên và phát huy vị thế thương mại vùng biển đảo Hà Tiên – Kiên Giang trong mạng lưới thương mại Đông Nam Á dưới thời các chúa Nguyễn”, (Tạp chí *NCLS*, số 3);

Đình Tiên Hiếu (2018), “Hoạt động giao thương giữa thương cảng Hà Tiên (Việt Nam) và thương cảng Quảng Châu (Trung Quốc) thế kỷ XVII – XVIII” (Tập chí *NCLS*, số 4); ... Các bài viết trên đã góp phần làm rõ những vấn đề xoay quanh tình hình ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn.

Đề tài khoa học: Liên quan đến ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn, đáng chú ý có đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ mang tên *Kinh tế thương nghiệp ở một số tỉnh miền Trung thế kỷ XVIII*, mã số: B2010 – DHH01 – 73 do PGS.TS Bùi Thị Tân làm chủ nhiệm, được bảo vệ thành công năm 2011.

1.1.2. Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài

Tác giả Mirand Pierre trong công trình *Les Relations de la Hollande avec le Cambodge et la Cochinchine au XVIIe siècle* (Libr. G.P. Maisonneuve, Paris, 1906), đã nói đến mối quan hệ chính trị, kinh tế thương mại giữa Hà Lan với hoàng gia Campuchia và chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong vào thế kỷ XVII. Trong quan hệ thương mại giữa Hà Lan với Đàng Trong, Mirand Pierre cho biết về những chuyến đi của thương nhân Hà Lan đến Đàng Trong cũng như chính sách, hoạt động thương mại của họ tại nơi đây. C. B. Maybon và Henri Russier (1909), *Notions d'histoire d'Annam*, (Imprimerie d'Extrême – Orient, Ha Noi - Hai Phong); P. Cultru (1910), *Histoire de la Cochinchine Francaise des origines à 1883* (Augustin Challamel, Éditeur, Paris), đã nghiên cứu về vùng đất Đàng Trong dưới thời chúa Nguyễn, Nam Kỳ dưới triều Nguyễn và quá trình xâm lược, đặt ách cai trị của thực dân Pháp lên vùng đất này; C. B. Maybon (1916), *Les marchands européens en Cochinchine et au Tonkin (1600 – 1775)*, (Revue Indochinoise, Ha Noi). C. B. Maybon (1920), *Histoire moderne pays d'Annam (1592-1802)*, (Plon-Nourrit et Cie, Imprimeurs-Éditeurs, Librairie Plon, Paris). Noel Péri (1923), “Essai sur les relations du Japon et de l'Indochine aux XVIe et XVIIe siècles”, (*BEFEO*, Tom 23), đã nói đến tình hình thương mại Nhật Bản thời kỳ Châu ấn thuyền; về chính sách cai trị, thương mại của Mạc phủ Tokugawa. Noel Péri đã cho biết quan hệ thương mại giữa Đàng Trong và Nhật Bản được thiết lập từ hồi cuối thế kỷ XVI và phát triển mạnh mẽ vào những năm đầu thế kỷ XVII.

Boudet Paul (1941), *Un voyageur philosophe Pierre Poivre en Annam 1749-1750*, (Impr. Trung Bac Tan Van, Ha Noi), là công trình khảo cứu, viết về một thương gia nổi tiếng người Pháp hồi thế kỷ XVIII có tên là Pierre Poivre - người của công ty Đông Ấn Pháp. Ông đã hai lần đến Đàng Trong, lần thứ nhất là vào năm 1740 và lần thứ hai là năm 1749.

Năm 1970, Nguyễn Thanh Nhã – nguyên là giáo sư kinh tế học, Đại học Paris 1 (Sorbonne-Panthéon) đã xuất bản công trình *Tableau économique du Vietnam aux XVII*

et XVIII siècles (Cujas, Pháp). Đến năm 2013, cuốn sách này được Nguyễn Nghị dịch sang tiếng Việt dưới nhan đề: *Bức tranh kinh tế Việt Nam thế kỷ XVII và XVIII* (Nxb Tri Thức, Hà Nội), sau đó được tiếp tục in nhiều lần. Trong sách, Nguyễn Thanh Nhã dành hẳn một chương để nói về ngoại thương Việt Nam hồi thế kỷ XVII và XVIII.

Lê Thành Khôi đã nghiên cứu, biên soạn và cho xuất bản hai cuốn sách: *Le Việt Nam, Histoire et Civilisation* (Việt Nam, Lịch sử và Văn minh) (Minuit, Paris, 1955) và *Histoire du Việt Nam, des origines à 1858* (Lịch sử Việt Nam, từ nguồn gốc đến năm 1858) (Sud-Est Asie, Paris, 1982). Đến năm 2014, Công ty Văn hóa và Truyền thông Nhã Nam và Nhà xuất bản Thế giới chủ trương tổng hợp hai công trình đó lại, dịch sang tiếng Việt và xuất bản thành cuốn *Lịch sử Việt Nam, từ nguồn gốc đến giữa thế kỷ XX* (Nguyễn Nghị dịch, Nguyễn Thừa Hỷ hiệu đính) (Nxb Thế giới, Hà Nội), sách được tiếp tục in vào năm 2016. Trong sách từ trang 323 đến trang 333 đề cập đến ngoại thương Đàng Trong ở các khía cạnh quan hệ buôn bán giữa Đàng Trong với các nước phương Đông, phương Tây theo quy luật cung cầu trong sản xuất và lưu thông hàng hóa.

Pierre-Yves Manguin (1972), *Les Portugais Sur les Côtes du Việt – Nam et du Campa*, (École Française d'Extrême-Orient, Paris). Công trình là kết quả nghiên cứu về hoạt động thương mại – truyền giáo của người Bồ Đào Nha không chỉ ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn, mà còn ở Macao, Campuchia, Nhật Bản... Công trình cho biết người Bồ đến Đàng Trong để thiết lập quan hệ thương mại – truyền giáo từ rất sớm.

Li Tana với công trình *Xứ Đàng Trong, Lịch sử Kinh tế - Xã hội Việt Nam thế kỷ XVII và XVIII* (Bản tiếng Anh: *Nguyen Cochinchina, Southern Vietnam in Seventeenth and Eighteenth Centuries*). Công trình là một luận án tiến sĩ được bảo vệ thành công và sau đó xuất bản thành sách vào năm 1998 tại Hoa Kỳ. Nội dung công trình đề cập cả về quân sự, kinh tế, xã hội Đàng Trong thời chúa Nguyễn; trong đó, từ chương 3 - 5 nói về kinh tế thương nghiệp.

C. B. Maybon với công trình *Những người châu Âu ở nước An Nam* do Nguyễn Thừa Hỷ dịch, (Nxb Thế giới, Hà Nội, 2006). Đây là công trình nghiên cứu rất công phu của C. B. Maybon, nội dung đề cập đến cả Đàng Trong và Đàng Ngoài. Tác phẩm nói đến sự có mặt và hoạt động của các giáo sĩ, thương nhân phương Tây ở Đàng Trong thế kỷ XVII - XVIII. Đây là tài liệu hết sức có giá trị khi nghiên cứu về tôn giáo, ngoại thương Đàng Trong dưới thời các chúa Nguyễn.

Nhìn chung, từ trước đến nay, vấn đề về lịch sử Đàng Trong thời chúa Nguyễn đã được giới sử học trong và ngoài nước quan tâm tìm hiểu, nghiên cứu. Các bài viết, tập

sách, đề tài, luận án và luận văn đã tập trung phản ánh những nét chung nhất về tình hình kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội Đảng Trong đương thời. Vấn đề ngoại thương cũng được nhiều người quan tâm nghiên cứu; tuy nhiên, đến hiện tại, theo chúng tôi được biết thì vẫn chưa có công trình khoa học nào nghiên cứu một cách đầy đủ, toàn diện về vấn đề ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn.

1.2. NHỮNG VẤN ĐỀ LUẬN ÁN KẾ THỪA TỪ CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU ĐÃ XUẤT BẢN VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA LUẬN ÁN CẦN TIẾP TỤC NGHIÊN CỨU

1.2.1. Những vấn đề luận án kế thừa từ các công trình nghiên cứu đã xuất bản

Chúng tôi nghĩ rằng, kết quả nghiên cứu của các công trình đã xuất bản có liên quan trực tiếp hoặc gián tiếp đến nội dung đề tài là nguồn tài liệu tham khảo quý, gợi mở cho chúng tôi nhiều vấn đề bổ ích trong quá trình thực hiện luận án. Trong luận án *Ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn*, chúng tôi đã có cơ hội kế thừa những thành tựu, kết quả của những nhà nghiên cứu đi trước.

Về phương pháp luận: Từ các kết quả nghiên cứu của những người đi trước, có thể thấy rằng, để thực hiện thành công đề tài *Ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn* cần phải sử dụng linh hoạt nhiều phương pháp khác nhau trong quá trình thu thập tư liệu, biên mục, biên soạn. Phải chú trọng việc áp dụng phương pháp lịch sử và phương pháp lôgic, sử dụng phương pháp liên ngành để đối chiếu so sánh, từ đó có sự tham chiếu với thực tế, có sự so sánh giữa ngoại thương Đảng Trong với Đảng Ngoài và các nước trong khu vực trong bối cảnh cùng thời.

Về nội dung: Thông qua kết quả nghiên cứu của các tác giả đi trước có thể biết được ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn đã được nghiên cứu ở những khía cạnh nào, mức độ đến đâu, vấn đề nào đã được nghiên cứu, vấn đề nào vẫn còn bỏ ngỏ mà luận án cần tiếp tục nghiên cứu, bổ khuyết. Qua đó, luận án sẽ trình bày được bức tranh toàn cảnh về ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn, bảo đảm về mặt nội dung. Kết quả nghiên cứu của những người đi trước cũng cho thấy được một điều rằng, vẫn còn rất nhiều những bất cập, khiếm khuyết của một số tác giả, ví như việc đưa ra những đánh giá vấn đề mang quan điểm cá nhân nhưng thiếu tính lôgic, mang tính suy diễn và tính thuyết phục chưa cao. Từ đó, chúng tôi nhận thấy rằng, để đưa ra những nhận xét, đánh giá xác đáng, khách quan về ngoại thương Đảng Trong thời chúa Nguyễn đòi hỏi phải nhìn bao quát vấn đề, xem xét dưới nhiều góc độ, khía cạnh khác nhau, phải đặt trong bối cảnh đương thời,...

Về tư liệu: Luận án kế thừa nguồn tài liệu về ngoại thương của các tác giả đi trước để có phương thức khai thác, bổ sung, hệ thống hóa trở thành cơ sở dữ liệu, phục vụ cho việc nghiên cứu chuyên sâu về ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn. Thông qua phương pháp thu thập dữ liệu thứ cấp, luận án ưu tiên kế thừa, khai thác có chọn lọc những nguồn tài liệu gốc được trích dẫn trong các công trình nghiên cứu có liên quan trực tiếp đến đề tài.

1.2.2. Những vấn đề đặt ra luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Trên cơ sở các công trình nghiên cứu đã công bố của những người đi trước, luận án sẽ tiếp tục nghiên cứu để làm sáng tỏ những vấn đề sau:

Luận án phản ánh bối cảnh thế giới, trong nước và chính sách mở cửa thiết lập quan hệ thương mại với nước ngoài của các chúa Nguyễn; đồng thời khẳng định chính sách hướng biển phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn ở Đàng Trong là sáng suốt, đúng đắn, phù hợp với xu thế và thời cuộc.

Dựa trên nguồn tư liệu đã sưu tầm, xử lý, luận án trình bày có hệ thống về hoạt động giao thương giữa Đàng Trong với nước ngoài theo tiến trình lịch sử của sự thịnh suy. Giai đoạn phát triển là nửa cuối thế kỷ XVI và thế kỷ XVII, giai đoạn suy yếu là từ đầu thế kỷ XVIII đến năm 1775.

Kết quả nghiên cứu luận án cho thấy sự thay đổi trong chính sách ngoại giao, thương mại của chúa Nguyễn đối với mỗi nước hoặc ở mỗi giai đoạn xuất phát từ những căn nguyên sâu xa của nó. Ở những thời điểm nhất định, chính sách ngoại thương của chúa Nguyễn tỏ ra đúng đắn, mang lại những tác động tích cực, góp phần đưa đến sự phát triển vững mạnh của chính quyền Đàng Trong; tuy nhiên, cũng có lúc chính những chính sách của chúa Nguyễn lại gây ra những tác động xấu làm cho ngoại thương bị kìm hãm, suy yếu.

Luận án rút ra những đặc điểm, tác động của ngoại thương Đàng Trong thời chúa Nguyễn; có những nhận định, đánh giá xác đáng về vấn đề nghiên cứu, hướng đến bảo đảm tính khoa học, khách quan và trung thực.

CHƯƠNG 2

BỐI CẢNH LỊCH SỬ VÀ CHÍNH SÁCH MỞ CỬA NGOẠI THƯƠNG CỦA CHÚA NGUYỄN Ở ĐÀNG TRONG

2.1. BỐI CẢNH QUỐC TẾ VÀ KHU VỰC

2.1.1. Sự ra đời, phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Tây Âu

Thế kỷ XV, kinh tế Tây Âu có những biến chuyển quan trọng cả về thủ công nghiệp, nông nghiệp và thương nghiệp. Sự phát triển trong sản xuất, lưu thông hàng hóa đã dẫn đến những thay đổi lớn trong phân công lao động giữa các ngành nghề,

vùng sản xuất. Từ trong lòng xã hội phong kiến Tây Âu, hai giai cấp mới đã ra đời, đó là giai cấp tư sản và giai cấp vô sản. Giai cấp tư sản ngày càng phát triển, trong khi đó giai cấp cầm quyền phong kiến lại là thế lực kìm hãm họ. Vì vậy, giai cấp tư sản muốn đánh đổ chế độ phong kiến để thiết lập một chế độ mới mà ở đó họ được tự do phát triển, đó là nguyên nhân chính dẫn đến các cuộc cách mạng tư sản đầu tiên trên thế giới: Cách mạng Netherlands (Hà Lan) thế kỷ XVI, cách mạng tư sản Anh thế kỷ XVII. Sau hai cuộc cách mạng này, nửa sau thế kỷ XVIII, cách mạng tư sản tiếp tục nổ ra và lan rộng trên phạm vi thế giới.

Có thể nói, cách mạng tư sản Hà Lan và cách mạng tư sản Anh thành công một mặt giúp kinh tế trong nước phát triển theo con đường tư bản chủ nghĩa, mặt khác tạo ra những yếu tố thuận lợi thúc đẩy hai nước này mở rộng quan hệ thương mại với các nước bên ngoài, đi liền với đó là hoạt động truyền giáo và xâm lược thuộc địa. Ở thế kỷ XVII – XVIII, Hà Lan và Anh là hai trong những nước phương Tây có quan hệ thương mại mạnh mẽ nhất với các nước phương Đông nói chung và Đông Nam Á nói riêng.

2.1.2. Chính sách hướng biển và thâm nhập vào châu Á của các nước Tây Âu

Từ cuối thế kỷ XV trở đi, người phương Tây đã mạnh dạn tiến hành các cuộc thám hiểm, dám vượt đại dương với mục đích chính là tìm kiếm con đường mới sang phương Đông. Với các cuộc phát kiến địa lý lớn được thực hiện thành công, mong muốn của người Tây Âu trong việc tìm ra con đường buôn bán với phương Đông bằng đường biển đã trở thành hiện thực. Tuy nhiên, đi liền sau các cuộc phát kiến địa lý nhằm mục đích thương mại – truyền giáo, các nước Tây Âu còn âm mưu xâm lược thuộc địa đối với một số quốc gia, vùng đất mà họ đặt chân đến. Tiên phong sang phương Đông nói chung và Đông Nam Á nói riêng để truyền giáo và buôn bán bằng đường biển là các nước: Bồ Đào Nha, Hà Lan, Anh, Pháp...

2.1.3. Các nước Đông Nam Á và Đông Bắc Á với luồng hải thương thế giới thế kỷ XVI - XVII

Ở thế kỷ XVI – XVII, các nước Tây Âu tăng cường, đẩy mạnh xúc tiến quan hệ thương mại – truyền giáo với các nước Đông Nam Á. Trong bối cảnh đó, đa phần các nước Đông Nam Á đều đã chủ động mở cửa, thiết lập quan hệ buôn bán với thương nhân phương Tây.

Ở thế kỷ XVI – XVII, Trung Quốc và Nhật Bản là hai nước có quan hệ buôn bán phát đạt với các quốc gia Đông Nam Á nói chung và với Đại Việt nói riêng; đồng thời cũng là hai thị trường thu hút sự quan tâm đặc biệt của thương nhân phương Tây. Trên con đường tìm kiếm thị trường, hương liệu, vàng bạc và xâm

chiếm thuộc địa, sau khi đi qua vùng biển Ấn Độ và Đông Nam Á, người phương Tây đã sớm đặt chân lên lãnh thổ của Trung Quốc và Nhật Bản để tiến hành các hoạt động thương mại – truyền giáo.

2.2. BỐI CẢNH TRONG NƯỚC

2.2.1. Mâu thuẫn giữa hai dòng họ Trịnh – Nguyễn và sự ra đời chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong

Năm 1558, Đồn Quốc Công Nguyễn Hoàng được vua Lê cất cử vào trấn nhậm xứ Thuận Hóa và sau đó kiêm quản luôn xứ Quảng Nam. Năm 1593, chúa Trịnh Tùng cho triệu Nguyễn Hoàng ra đất Bắc với lý do là giúp triều đình đánh dẹp tàn quân nhà Mạc, nhưng thực chất là muốn kìm chân ông ở đất Bắc rồi tìm cách tiêu diệt. Năm 1600, Nguyễn Hoàng với mưu trí của mình đã vượt biển trốn khỏi đất Bắc, trở về vùng đất Thuận – Quảng. Có thể nói, năm 1600, khi nhận thấy tính mạng đang bị đe dọa bởi họ Trịnh, Nguyễn Hoàng bày mưu trốn chạy khỏi kinh đô Thăng Long để trở về Thuận – Quảng, đã đánh dấu sự phân liệt Đàng Trong – Đàng Ngoài.

Đền đời chúa Nguyễn Phúc Nguyên, sự phân liệt Đàng Trong – Đàng Ngoài đã thể hiện rất rõ ràng. Chúa Nguyễn Phúc Nguyên lên thay cha nắm quyền (1613) liền tiến hành việc tổ chức lại bộ máy chính quyền ở Thuận – Quảng, đồng thời ra mặt chống lại chúa Trịnh ở Đàng Ngoài thông qua việc thoái thác không cống nộp phú thuế. Sự phân liệt Đàng Trong – Đàng Ngoài kéo dài mãi đến tận năm 1775, khi quân Trịnh từ phía Bắc tiến vào đánh chiếm được dinh Phú Xuân của chúa Nguyễn.

2.2.2. Chiến tranh Trịnh – Nguyễn

Năm 1627, lấy lý do Nguyễn Phúc Nguyên không chịu nộp phú thuế cho triều đình, chúa Trịnh đem quân tiến vào Thuận Hóa đánh họ Nguyễn, mở đầu cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn với nhiều biến cố lịch sử. Sau nhiều trận chiến bất phân thắng bại, năm 1672, chiến tranh Trịnh – Nguyễn bước vào giai đoạn hòa hoãn, nhưng thực chất thì cả hai bên đều thù hằn và ngấm ngầm chờ thời cơ để đem quân tiêu diệt lẫn nhau. Cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn đã có ảnh hưởng nhất định đến tình hình ngoại thương của cả Đàng Trong và Đàng Ngoài.

2.2.3. Đàng Trong thời chúa Nguyễn với luồng hải thương thế giới

Cuối thế kỷ XVI – đầu thế kỷ XVII, mạng lưới thương mại thế giới được thiết lập rộng lớn từ Tây sang Đông. Trong bối cảnh sự thịnh vượng, sôi động của nền thương mại thế giới và khu vực, trước nhu cầu phát triển đất nước, chúa Nguyễn ở Đàng Trong sớm thực hiện chính sách ngoại thương cởi mở, thông thoáng; nhanh chóng gia nhập vào luồng mậu dịch khu vực, luồng thương mại thế giới Đông - Tây.

2.3. CHÍNH SÁCH MỞ CỬA PHÁT TRIỂN NGOẠI THƯƠNG CỦA CHÚA NGUYỄN

2.3.1. Cơ sở để chúa Nguyễn tiến hành chính sách

Những cơ sở, nền tảng quan trọng để chúa Nguyễn mạnh dạn thực hiện chính sách mở cửa, phát triển ngoại thương là: Đàng Trong – nơi có vị trí địa lý thuận lợi cho sự phát triển về ngoại thương; sự phát triển của nền sản xuất hàng hóa; sự sôi động của thị trường trong nước (nội thương).

2.3.2. Chính sách mở cửa phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn

Thế kỷ XVI – XVIII, các chúa Nguyễn mạnh dạn mở cửa, chủ động mời gọi thương nhân nước ngoài từ Đông sang Tây giông buồm đến Đàng Trong giao dịch, mua bán. Bấy giờ, trên các thương cảng Đàng Trong, bên cạnh các thương nhân ngoại quốc từ các phương phương Đông đến để giao dịch, mua bán, thì còn có sự xuất hiện của thương nhân nhiều nước phương Tây.

Sự chủ động mở cửa phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn còn thể hiện ở chỗ thường xuyên chủ động mời gọi thương nhân nước ngoài đến Đàng Trong giao thương qua những chính sách, biện pháp cởi mở như: chủ động viết thư cho chính quyền Nhật Bản, viết thư cho lãnh đạo Công ty Đông Ấn Hà Lan ở Batavia (Indonesia), dành sự ưu ái đặc biệt cho thương nhân nước nào thể hiện rõ thiện chí muốn thiết lập quan hệ buôn bán lâu dài, gắn bó...

CHƯƠNG 3

HOẠT ĐỘNG THƯƠNG MẠI GIỮA ĐÀNG TRONG THỜI CHÚA NGUYỄN VỚI NƯỚC NGOÀI THẾ KỶ XVI – XVIII

3.1. CÁC ĐỐI TÁC THƯƠNG MẠI

3.1.1. Buôn bán với phương Đông

Thế kỷ XVI – XVIII, Đàng Trong thời chúa Nguyễn có quan hệ thương mại với nhiều nước trong khu vực Đông Nam Á và Đông Bắc Á, nhưng mạnh mẽ hơn cả là với Trung Quốc và Nhật Bản.

Quan hệ buôn bán giữa Đại Việt và Trung Quốc có từ lâu đời, từ thế kỷ XVII trở đi có chiều hướng phát triển tích cực hơn do tác động bởi bối cảnh quốc tế và trong nước. Thương nhân Trung Quốc đến mua bán ở nhiều hải cảng ở Đàng Trong, nhưng tập trung đông nhất là ở Hội An (Quảng Nam) và thứ nhì là Thanh Hà (Thuận Hóa). Hoa thương thường đến Đàng Trong để giao dịch, mua bán theo mùa gió.

Quan hệ thương mại giữa Đàng Trong với Nhật Bản được thiết lập vào nửa sau thế kỷ XVI, đến đầu thế kỷ XVII thì tăng cường và phát đạt. Vào những thập niên đầu thế kỷ XVII, quan hệ thương mại giữa Đàng Trong với Nhật Bản trở nên sôi động, là

hiện tượng chưa từng có trong lịch sử giao thương của hai nước. Từ giữa thế kỷ XVII trở đi, hoạt động giao thương giữa Nhật Bản và Đàng Trong không còn phát đạt như hồi đầu thế kỷ nữa, quan hệ buôn bán bị gián đoạn.

Đến đầu thế kỷ XVIII, quan hệ buôn bán giữa Đàng Trong với Nhật Bản bị gián đoạn hoàn toàn. Bây giờ, trong quan hệ buôn bán giữa Đàng Trong với phương Đông thì Trung Quốc là đối tác chủ yếu. Thương nhân Trung Quốc vẫn tiếp tục gióng buồm sang buôn bán ở các thương cảng, đô thị Đàng Trong như Thanh Hà, Hội An, Nước Mặn, Cù Lao Phố,... Trong quan hệ buôn bán với Đàng Trong, có lúc thương nhân người Trung Quốc đã nổi dậy làm loạn, chống đối chính quyền. Một số tài liệu của người phương Tây đương thời cho biết một điều rằng, người Hoa khôn khéo, tinh ranh trong lĩnh vực thương mại; và họ có vẻ không mấy ưa thích thương nhân người Hoa.

3.2.2. Buôn bán với phương Tây

Thế kỷ XVII ngoại thương Đàng Trong phát triển rất mạnh mẽ, mà có thể nói là ở thời kỳ “hoàng kim”, đông đảo thương nhân phương Tây đã đến các thương cảng Đàng Trong để giao dịch, buôn bán. Trong số các nước phương Tây, Đàng Trong thời chúa Nguyễn có quan hệ thương mại mạnh mẽ nhất là với Bồ Đào Nha, Hà Lan, Anh, Pháp.

Trong quan hệ thương mại giữa Đàng Trong với những nước trên thì thương nhân Bồ Đào Nha và Hà Lan là những người tiên phong đến thiết lập quan hệ thương mại với chúa Nguyễn, rồi tiếp đến là người Anh và Pháp. Quá trình giao thương với thương nhân phương Tây, chúa Nguyễn không chỉ thu được mỗi lợi lớn từ thuế tàu thuyền xuất nhập cảng, mà sự tham gia vào thị trường Đàng Trong của họ còn góp phần kích thích sức sản xuất hàng hóa trong nước phát triển, đặc biệt là cung cấp cho chúa Nguyễn nhiều vũ khí chiến tranh hiện đại thời bấy giờ.

Ở thế kỷ XVII, thương nghiệp Đàng Trong phát triển thịnh vượng, thương nhân nhiều nước phương Tây đến thiết lập quan hệ thương mại. Nhưng bước sang thế kỷ XVIII, dưới tác động của tình hình trong nước và quốc tế, quan hệ buôn bán giữa Đàng Trong với các nước phương Tây dần suy yếu. Và đến giữa thế kỷ XVIII thì suy yếu một cách trầm trọng, thỉnh thoảng chỉ có một vài chiếc thuyền buôn phương Tây cập bến cảng Đàng Trong để giao thương.

3.2. HÀNG HÓA XUẤT NHẬP KHẨU

3.2.1. Hàng xuất khẩu

Đàng Trong là nơi sản xuất ra lượng hàng hóa hết sức dồi dào, phong phú và đa dạng, trong đó có nhiều mặt hàng quý hiếm, giá trị được thương nhân nước ngoài ưa chuộng. Các mặt hàng xuất khẩu chủ lực của Đàng Trong là những sản phẩm có nguồn

gốc chủ yếu từ thiên nhiên, hàng nông lâm thổ sản và hàng thủ công. Những mặt hàng được thương nhân ngoại quốc đặc biệt ưa chuộng, thu mua với giá thành cao và cũng là những mặt hàng mà chúa Nguyễn nắm độc quyền mua bán là các thứ: kỳ nam, yến sào, hồ tiêu,...

3.2.2. Hàng nhập khẩu

Buổi đầu, hàng hóa nhập khẩu vào Đàng Trong chủ yếu là những thứ do thương nhân Trung Quốc và Nhật Bản mang sang. Đến những thập niên đầu thế kỷ XVII, ngoại thương Đàng Trong có sự chuyển biến mạnh mẽ khi người phương Tây đẩy mạnh thiết lập quan hệ buôn bán. Xét về phương diện hàng hóa nhập khẩu, việc chúa Nguyễn mở rộng quan hệ buôn bán với các nước phương Tây đã giúp lượng hàng hóa được nhập khẩu vào Đàng Trong trở nên dồi dào, phong phú và đa dạng hơn trước rất nhiều.

Trong những mặt hàng nhập khẩu, trước hết phải kể đến là những mặt hàng mà chúa Nguyễn độc quyền mua từ các thương nhân nước ngoài để phục vụ cho nhà nước, đó là các loại vũ khí: súng thần công/đại bác, súng ống, giáo, đao, kiếm... Hàng hóa thương nhân ngoại quốc mang đến bán ở Đàng Trong bấy giờ có cả những thứ được xem là xa xỉ phẩm và cũng có những thứ được xem là lật vật.

3.3. TIỀN TỆ, THUẾ KHÓA

3.3.1. Tiền tệ

Các loại tiền trong nước được lưu hành tại Đàng Trong;

Buổi đầu dựng nghiệp ở vùng đất Thuận – Quảng, chúa Nguyễn vẫn chấp nhận sử dụng những loại tiền đã được lưu hành sẵn trên thị trường từ trước. Đồng thời, chúa Nguyễn còn cho đúc thêm loại tiền riêng để lưu hành trên thị trường. Bấy giờ, tiền đồng là loại tiền được lưu hành trên thị trường thông dụng nhất so với các loại tiền khác. Về sau, chúa Nguyễn cho đúc và lưu thông trên thị trường các loại tiền bằng nguyên liệu khác như: sắt, đồng, chì, kẽm... Tuy nhiên, việc cho dùng các đồng tiền này sau đó đã dẫn đến những hệ lụy không tốt cho tình hình kinh tế, xã hội, đời sống của cư dân Đàng Trong đương thời.

- Các loại tiền nước ngoài được lưu hành ở Đàng Trong;

Vào thế kỷ XVI - XVIII, Đàng Trong có quan hệ thương mại với nhiều nước từ Đông sang Tây. Đối với phương Đông, Đàng Trong buôn bán mạnh mẽ nhất là với Trung Quốc và Nhật Bản; còn đối với phương Tây, Đàng Trong buôn bán mạnh mẽ nhất là với Bồ Đào Nha, Hà Lan, Anh, Pháp... Theo đó, nhiều loại tiền nước ngoài cũng du nhập vào Đàng Trong và được chúa Nguyễn chấp nhận, cho lưu hành trên thị trường.

3.3.2. Thuế ngoại thương

Để kiểm soát và đánh thuế thuyền buôn nước ngoài, chúa Nguyễn đã cho đặt cơ quan thu thuế gọi là Tầu ty ở cửa sông/cửa biển, đồng thời cử các đội tuần tra, giữ gìn an ninh, trật tự trên sông, biển. Ở cảng Thanh Hà (Phú Xuân) là nơi có nhiều thuyền buôn Trung Quốc thuyền xuyên đến tụ họp, buôn bán rất đông, chúa Nguyễn chọn một người Hoa giữ chức Oai phủ, cùng một người lai Hoa khác để kiểm tra các thuyền Trung Quốc. Chúa Nguyễn quy định mức thuế khác nhau đối với thương thuyền nước ngoài cập cảng và xuất cảng ở Đàng Trong để buôn bán.

Không chỉ làm nhiệm vụ đóng thuế theo quy định, thuyền buôn nước ngoài muốn cập bến cảng Đàng Trong để giao thương còn phải làm lễ báo tin, lễ tiễn, lễ trình diện dâng lên chúa Nguyễn và quan lại.

CHƯƠNG 4

ĐẶC ĐIỂM, TÁC ĐỘNG CỦA NGOẠI THƯƠNG ĐÀNG TRONG THỜI CHÚA NGUYỄN

4.1. ĐẶC ĐIỂM CỦA NGOẠI THƯƠNG ĐÀNG TRONG THỜI CHÚA NGUYỄN

4.1.1. Vũ khí - yếu tố quan trọng dẫn đến những thay đổi trong chính sách về ngoại thương của chúa Nguyễn

Với mục đích hàng đầu là mua sắm vũ khí, chúa Nguyễn đã thực hiện chính sách ngoại giao – thương mại “xoay trục”. Đầu thế kỷ XVII, chuyển trọng tâm trong chính sách ngoại thương là đẩy mạnh buôn bán với phương Tây nhưng đồng thời vẫn duy trì, giữ vững quan hệ buôn bán ở phương Đông. Trong chính sách đối với thương nhân của mỗi nước phương Tây, vấn đề liên quan đến vũ khí là lý do, căn nguyên chính dẫn đến chúa Nguyễn có những thay đổi về thái độ, cách hành xử đối với họ.

4.1.2. Sự độc quyền của nhà nước đã tác động tiêu cực đến tình hình ngoại thương

Mục đích chính của chúa Nguyễn khi nắm độc quyền về ngoại thương là nhằm kiếm những khoản lãi từ hoạt động mua bán hàng hóa. Chúa Nguyễn nắm độc quyền về ngoại thương đã phần nào đó làm cản trở sự phát triển của nền thương nghiệp nói chung và ngoại thương nói riêng, kìm hãm sự năng động của nền kinh tế hàng hóa.

4.1.3. Hoạt động thương mại giữa Đàng Trong với nước ngoài diễn ra chủ yếu ở các đô thị/phố cảng lớn, mà trung tâm là Hội An

Các đô thị/phố cảng là nơi có lượng hàng hóa rất dồi dào, phong phú và đa dạng. Khi đến đây, thương nhân ngoại quốc không chỉ mua hàng hóa được sản xuất bởi cư dân Đàng Trong mà họ có thể mua hàng hóa của một nước khác. Mặt khác, chỉ khi đến

các đô thị phát triển, thương nhân nước ngoài mới có thể dễ dàng trong việc bán các thứ hàng hóa mang theo trên tàu.

Ở thế kỷ XVI – XVIII, Đàng Trong chứng kiến sự ra đời, phát triển của nhiều đô thị/phố cảng hoạt động sầm uất, nhưng Hội An mới là đô thị/thương cảng lớn nhất, thu hút lượng thương thuyền ngoại quốc đến đây buôn bán đông đảo nhất và là nơi diễn ra hoạt động thương mại nhộn nhịp bậc nhất. Hội An như là cửa ngõ của Đàng Trong giao thương với bên ngoài.

4.1.4. Hoạt động thương mại giữa Đàng Trong với nước ngoài diễn ra chủ yếu theo mùa vụ

Ở các đô thị/phố cảng lớn của Đàng Trong nói chung và Hội An nói riêng, hoạt động thương mại diễn ra theo theo mùa vụ/mùa gió. Đến mùa vụ/mùa gió, hoạt động giao dịch, mua bán tại các đô thị/thương cảng diễn ra rất tấp nập, nhộn nhịp. Thương nhân nước ngoài trên những thương thuyền mang theo nhiều hàng hóa, tiền bạc đến với Đàng Trong buôn bán theo phương thức từng chuyến. Với phương thức buôn bán như vậy, thương nhân các nước phương Tây không chú trọng đến việc lập thương điểm tại Đàng Trong. Thay vào đó, để có sẵn hàng hóa cho mùa vụ tới/chuyến đi của năm tới thì họ thường cử đại diện của mình ở lại, được giao một khoảng tiền/bạc làm vốn để thu gom hàng hóa sẵn.

4.1.5. Dù chủ động, song ngoại thương Đàng Trong vẫn chịu sự ảnh hưởng, tác động từ bên ngoài

Tính chủ động của ngoại thương Đàng Trong được thể hiện rõ trong chính sách mở cửa, phát triển ngoại thương của các chúa Nguyễn. Tuy nhiên, sự thịnh suy của ngoại thương Đàng Trong vẫn không tránh khỏi những tác động nhất định của bối cảnh trong nước, tình hình thương mại khu vực và thế giới.

4.2. TÁC ĐỘNG CỦA NGOẠI THƯƠNG ĐỐI VỚI ĐÀNG TRONG

4.2.1. Tác động đối với chính trị - quân sự

Ngoại thương là một trong những nhân tố đóng vai trò quan trọng đối với sự tách biệt, ly khai của chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong với chính quyền vua Lê – chúa Trịnh ở Đàng Ngoài, đồng thời góp phần tạo nên sức mạnh về quân đội để chúa Nguyễn có thể đối trọng, đương đầu với chúa Trịnh ở Đàng Ngoài.

Ngoại thương phát triển đã góp phần giúp Đàng Trong có tiềm lực kinh tế vững mạnh, quân đội hùng hậu, để rồi chúa Nguyễn không chỉ chống lại được các cuộc tấn công của quân Trịnh ở Đàng Ngoài mà có lúc còn chủ động đem quân tiến đánh quân Trịnh và đánh bại hành động xâm lược của các thế lực lân bang.

4.2.2. Tác động đối với kinh tế

Nhìn lại toàn cảnh bức tranh kinh tế Đàng Trong dưới thời các chúa Nguyễn, có thể dễ dàng nhận thấy rằng, nền kinh tế Đàng Trong đã trải qua nhiều “cung bậc” khác nhau ở những giai đoạn lịch sử khác nhau. Sự phát triển hay yếu kém, trì trệ, khủng hoảng của kinh tế Đàng Trong chịu tác động bởi nhiều yếu tố khác nhau, bao gồm cả khách quan và chủ quan, trong đó có sự tác động rất lớn từ tình hình ngoại thương. Ở đây, tác giả làm rõ những tác động của ngoại thương đến kinh tế nông nghiệp, thủ công nghiệp, nội thương của Đàng Trong thời chúa Nguyễn.

4.2.3. Tác động đối với văn hóa - xã hội

Về khía cạnh tôn giáo: Mở cửa mời gọi thương nhân phương Tây đến thiết lập quan hệ thương mại cũng đồng nghĩa là chúa Nguyễn đã mở cánh cửa đón nhận sự du nhập của một tôn giáo mới – Thiên Chúa giáo vào vùng đất Đàng Trong. Quá trình người phương Tây đến thiết lập quan hệ, tiến hành hoạt động thương mại tại Đàng Trong cũng là quá trình Thiên Chúa giáo được truyền bá vào vùng đất này.

Về khía cạnh chữ viết: Thực hiện chính sách mở cửa phát triển ngoại thương, người phương Tây là những thương nhân, giáo sĩ đã đến sinh sống, hoạt động thương mại – truyền giáo tại Đàng Trong rất đông. Hệ quả là chữ Quốc ngữ được chính thức ra đời ở Đàng Trong vào giữa thế kỷ XVII.

Về khía cạnh y học: Thông qua ngoại thương, nhiều loại cây thuốc, phương pháp trị bệnh từ bên ngoài du nhập vào Đàng Trong, đưa đến những chuyển biến trong nền y học dân tộc. Ở một mức độ nào đó, y học Đàng Trong (Đông y) và y học phương Tây (Tây y) đã ít nhiều có sự tiếp xúc với nhau, làm cơ sở cho việc kết hợp Đông – Tây y trong khám và điều trị bệnh về sau.

Về khía cạnh nhập cư: Một trong những hệ quả của chính sách mở cửa, phát triển ngoại thương của chúa Nguyễn là hiện tượng khá đông người nước ngoài đã đến sinh sống, định cư tại Đàng Trong đương thời. Những người ngoại quốc nhập cư vào Đàng Trong nhiều nhất là người Trung Quốc và người Nhật Bản.

4.2.4. Tác động đối với đô thị/thương cảng

Ở vào thời kỳ ngoại thương phát triển mạnh mẽ nhất thì cũng là lúc các đô thị lớn ở Đàng Trong ra đời và phát triển thịnh vượng như: Hội An, Thanh Hà, Nước Mặn, Cù lao Phố...; đến thời kỳ ngoại thương suy yếu thì hoạt động thương mại ở các đô thị này cũng giảm sút theo, không còn sôi động như trước. Như một hệ quả tất yếu, sự suy yếu của ngoại thương đã kéo theo sự suy tàn của các đô thị.

KẾT LUẬN

1. Năm Mậu Ngọ (1558), Đuan Quốc Công Nguyễn Hoàng được vua Lê cất cử vào trấn nhậm vùng Thuận Hóa. Sự kiện này đã đánh dấu cột mốc quan trọng trong tiến trình lịch sử dân tộc Việt Nam. Khởi nghiệp từ đất Thuận – Quảng, Nguyễn Hoàng rồi các chúa Nguyễn kế tục đã gây dựng, hình thành nên một thế lực cát cứ ở vùng đất phía nam của lãnh thổ Đại Việt (Việt Nam). Ở thế kỷ XVII, lãnh thổ Đại Việt bị phân liệt làm hai: Đàng Ngoài do vua Lê – chúa Trịnh cai trị, còn Đàng Trong thì do chúa Nguyễn làm chủ và được ngăn cách bởi dòng sông Gianh (Quảng Bình). Như một hệ quả tất yếu, cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn xảy ra gây nên bao nỗi đau thương, thống khổ cho người dân, đặc biệt là vùng giáp ranh hai bờ sông Gianh. Cả Đàng Trong và Đàng Ngoài đều tìm cách nhằm gia tăng sức mạnh, nguồn lực cho chính quyền, giữ vững quyền cai trị, bảo vệ vương quyền của mình. Ở Đàng Trong, chúa Nguyễn đã tìm lối đi riêng, thể hiện tư duy, tầm nhìn có sự khác biệt lớn so với Đàng Ngoài trong bối cảnh cùng thời và các triều đại phong kiến Việt Nam trước đó; đó là sớm thực hiện chính sách mở cửa, mời gọi thương nhân ngoại quốc đến Đàng Trong để giao thương.

2. Cuối thế kỷ XVI – đầu thế kỷ XVII, ở châu Âu, chủ nghĩa tư bản ra đời và phát triển. Đây cũng là thời kỳ các nước phương Tây ráo riết xâm nhập vào thị trường châu Á nói chung, Đông Nam Á nói riêng, trong đó có Đại Việt (Việt Nam). Trước bối cảnh thịnh vượng của thương mại thế giới và sự sôi động của thị trường khu vực, các quốc gia Đông Nam Á, Đông Bắc Á đều có những thái độ, cách hành xử riêng; nhưng chung quy lại có một đặc điểm chung là phần lớn các nước đã quyết định chọn con đường mở cửa, giao thương với bên ngoài. Ở Đàng Trong, chính quyền chúa Nguyễn sớm thực hiện chính sách phát triển ngoại thương, tiến hành mở cửa mời gọi thương nhân các nước từ Đông sang Tây đến buôn bán trên lãnh thổ do mình cai trị. Với vị trí địa lý thuận lợi, nền sản xuất hàng hóa phát triển, nội thương sôi động, Đàng Trong thời chúa Nguyễn trở thành thị trường thu hút đối với nhiều thương nhân ngoại quốc. Vào cuối thế kỷ XVI, chúa Nguyễn thiết lập, thúc đẩy phát triển quan hệ thương mại với các nước phương Đông, đặc biệt là Trung Quốc và Nhật Bản. Đến đầu thế kỷ XVII, chúa Nguyễn một mặt duy trì, tăng cường quan hệ thương mại với hai đối tác thương mại lớn ở phương Đông là Trung Quốc và Nhật Bản; mặt khác cũng đồng thời cũng xúc tiến các biện pháp nhằm thiết lập, đẩy mạnh quan hệ thương mại với phương Tây. Lần lượt thương nhân các nước Bồ Đào Nha, Hà Lan, Anh, Pháp... trên những thương thuyền có trọng tải lớn mang theo tiền bạc, hàng hóa, quà tặng vượt muôn trùng sóng biển đến cập bến cảng, dâng quà tặng lên chúa Nguyễn để xin phép

được buôn bán tại Đàng Trong. Trong quan hệ thương mại với các nước, ở những thời điểm nhất định, chúa Nguyễn nhiều lúc đã có sự thay đổi về thái độ, trong cách hành xử của mình; cùng là thương nhân của một nước nhưng có lúc thì tỏ ra ưu ái, đón chào nhưng có lúc lại tỏ ra thờ ơ và thậm chí là xung đột, chiến tranh với họ, mà nguyên nhân chính đều liên quan đến việc mua sắm, cung cấp vũ khí cho Đàng Trong. Chúa Nguyễn mở cửa phát triển ngoại thương bởi mục đích chung nhất là nhằm gia tăng sức mạnh, tiềm lực về mọi mặt của chính quyền Đàng Trong, bảo vệ quyền uy và củng cố nền cai trị của mình. Và trong đó, các loại vũ khí mà thương nhân nước ngoài mang đến luôn được chúa Nguyễn đặc biệt quan tâm hàng đầu.

3. Ở thế kỷ XVII, ngoại thương Đàng Trong phát triển rất mạnh mẽ và có thể nói là ở vào thời kỳ “hoàng kim”, thương thuyền ngoại quốc tấp nập đến các thương cảng để giao thương. Ngoại thương phát triển đã góp phần quan trọng trong việc gia tăng tiềm lực, sức mạnh cho chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong. Vào thời kỳ này, thương thuyền nước ngoài đến buôn bán rất đông, theo đó lượng hàng hóa xuất nhập khẩu tại các cảng thị của Đàng Trong là rất lớn. Thông qua ngoại thương, chúa Nguyễn đã mua sắm được nhiều loại vũ khí, đặc biệt là súng thần công/đại bác, đạn dược nhằm trang bị cho quân đội. Hàng năm, tàu thuyền ngoại quốc thường xuyên lui tới mua bán cũng mang về cho chính quyền họ Nguyễn một khoản thuế quan trọng. Hoạt động giao thương giữa thương nhân trong nước với thương nhân nước ngoài diễn ra sôi động đã kích thích sự phát triển mạnh mẽ của kinh tế Đàng Trong, cả về nông nghiệp, thủ công nghiệp và thương nghiệp; theo đó, đời sống văn hóa – xã hội của cư dân cũng được nâng lên rõ rệt. Ngoại thương phát triển cũng là một trong những yếu tố quan trọng bậc nhất đưa đến sự ra đời và phát triển của những đô thị lớn ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn, như: Hội An, Thanh Hà, Nước Mặn, Cù Lao Phố, ...

4. Từ đầu thế kỷ XVIII, chúa Nguyễn không còn chú trọng phát triển ngoại thương như hồi cuối thế kỷ XVI – thế kỷ XVII, bởi lúc này cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn hòa hoãn đã lâu và dường như chính quyền Đàng Trong cảm thấy rằng nguồn lực quốc gia đã đủ mạnh, quân đội được trang bị những vũ khí hiện đại thời bấy giờ, sẵn sàng đương đầu với quân Trịnh ở Đàng Ngoài trong các cuộc giao tranh. Do vậy, một mặt chính quyền chúa Nguyễn cho tăng thuế ngoại thương, kiểm soát chặt chẽ tàu thuyền ngoại quốc và thậm chí là có lúc cướp đoạt hàng hóa của thương nhân nước ngoài. Đặc biệt, dưới đời chúa Nguyễn Phúc Khoát, đội ngũ quan lại nói chung, quan lại liên quan đến hoạt động ngoại thương nói riêng nhiều, tìm cách cướp đoạt đối với các thương nhân nước ngoài. Thêm vào đó là hàng xuất khẩu chủ lực, quý hiếm được sản xuất, khai thác bởi cư dân Đàng Trong ngày một khan hiếm trên thị

trường. Đồng thời, thị trường thương mại khu vực dần chuyển lên phía Bắc, thuyền buôn ngoại quốc đến buôn bán ngày một thưa dần, ngoại thương Đàng Trong đi vào giai đoạn giảm sút và rồi suy yếu trầm trọng từ giữa thế kỷ XVIII trở đi.

5. Quá trình ra đời, hưng thịnh rồi đi đến suy vong của chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong chịu tác động bởi nhiều yếu tố khác nhau, trong đó ngoại thương đóng giữ vai trò hết sức quan trọng. Ngoại thương phát triển hay suy yếu đồng thời cũng biểu lộ tiềm lực, sức mạnh của chính quyền Đàng Trong thời bấy giờ. Ở vào thời kỳ ngoại thương phát triển mạnh mẽ nhất thì cũng là lúc chính quyền chúa Nguyễn vững mạnh toàn diện cả về chính trị - quân sự, kinh tế, văn hóa - xã hội... Với tiềm lực, sức mạnh vững chãi của mình, chúa Nguyễn kiên quyết chống lại sự tấn công của quân Trịnh ở Đàng Ngoài, không những thế còn mở rộng lãnh thổ về phía Nam một cách nhanh chóng, mạnh mẽ chưa từng thấy trong tiến trình lịch sử mở cõi của dân tộc Việt Nam. Bấy giờ, Đàng Trong được nhiều nước bên ngoài biết đến là một vương quốc hùng mạnh trong khu vực Đông Nam Á. Tuy nhiên, ở vào thời kỳ ngoại thương suy yếu trầm trọng thì cũng là lúc chính quyền chúa Nguyễn cùng ở vào giai đoạn rối ren, khủng hoảng cao độ. Chính trị hỗn loạn, tiềm lực kinh tế giảm sút, đời sống nhân dân bị đảo lộn... đã dẫn đến những cuộc nổi dậy chống lại chính sách cai trị không còn phù hợp với thời cuộc của chính quyền họ Nguyễn ở Đàng Trong. Như một hệ quả tất yếu, phong trào Tây Sơn dấy lên năm 1771 và sau đó cuộc tấn công của quân Trịnh đánh chiếm Phú Xuân năm 1775 dường như là hồi kết cho sự chấm dứt vai trò cai trị của chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong đương thời.

DANH MỤC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

- [1]. Hồ Châu (2016), “Nguồn tư liệu và một số vấn đề nghiên cứu về ruộng đất, kinh tế nông nghiệp và thương nghiệp Đàng Trong”, Hội thảo khoa học: *Nguồn tư liệu và một số vấn đề nghiên cứu về lịch sử Đàng Trong*, Huế.
- [2]. Hồ Châu (2017), “Thương nhân phương Tây trên các thương cảng Đàng Trong thế kỷ XVII – XVIII”, Hội thảo Quốc tế: *Hệ thống thương cảng miền Trung với con đường tơ lụa trên biển*, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn – ĐHQG Hà Nội, tổ chức tại thành phố Hội An.
- [3]. Hồ Châu (2017), “Thuế thương nghiệp ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, Tạp chí *Nghiên cứu Lịch sử* (ISSN 0866 – 7497), số 9 (497).
- [4]. Hồ Châu (2017), “Tiếp cận nguồn tư liệu phương Tây để nghiên cứu lịch sử Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, Hội thảo khoa học: *Tiếp cận các nguồn tư liệu Đàng Trong thời chúa Nguyễn*, Huế.
- [5]. Hồ Châu (2018), “Góp thêm vài nét về Thừa Thiên Huế thời chúa Nguyễn”, Hội thảo khoa học: *Thừa Thiên Huế - Những minh chứng lịch sử*, Huế.
- [6]. Hồ Châu (2018), “Sản xuất và khai thác hàng hóa nông lâm thổ sản ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, Tạp chí *Nghiên cứu Lịch sử* (ISSN 0866 – 7497), số 3 (503).
- [7]. Hồ Châu (2019), “Xứ Thuận Hóa thời chúa Nguyễn”, Tạp chí *Huế xưa và nay* (ISSN 1859 – 2163), số 156.
- [8]. Hồ Châu (2019), “Quan hệ thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với một số nước phương Tây, thế kỷ XVII – XVIII”, Tạp chí *Nghiên cứu Lịch sử* (ISSN 0866 – 7497), số 6.
- [9]. Hồ Châu (2020), “Tình hình thủy lợi và hoạt động sản xuất nông nghiệp lúa nước ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, in trong *Đàng Trong thời chúa Nguyễn: Kinh tế, văn hóa, xã hội*, Nxb Tri thức, Hà Nội.
- [10]. Hồ Châu (2020), “Công cuộc khẩn hoang, khai thác đất đai Nam Bộ thời chúa Nguyễn”, in trong *Đàng Trong thời chúa Nguyễn: Kinh tế, văn hóa, xã hội*, Nxb Tri thức, Hà Nội.
- [11]. Hồ Châu (2021), “Quan hệ thương mại giữa Đàng Trong thời chúa Nguyễn với Trung Quốc và Nhật Bản”, Tạp chí *Khoa học và công nghệ* (ISSN 2354 – 0850), Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế, tập 17, số 3.
- [12]. Hồ Châu (2021), “Các loại điền được lưu hành ở Đàng Trong thời chúa Nguyễn”, Tạp chí *Huế xưa và nay* (ISSN 1859 – 2163), số

**HUE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF SCIENCES**

HO CHAU

**FOREIGN TRADE IN COCHINCHINA
UNDER THE NGUYEN LORDS**

DOCTORAL THESIS SUMMARY

**Major: History of Vietnam
Code: 9229013**

HUE, 2021

The Thesis was completed at University of Sciences, Hue
University

Supervisor:

Ass. Prof. Dr. Bui Thi Tan

Reviewer 1:

Reviewer 2:

Reviewer 3:

The thesis will be defended at the Hue University Thesis Evaluation
committee meeting at: time   date   month   year

The thesis can be found at: National Library of Vietnam, Library of
University of Sciences, Hue University

INTRODUCTION

1. REASONS FOR CHOOSING THE TOPIC

The Vietnamese people have long-standing trade relations with foreign countries, especially neighboring countries and regions. The process of exchange and trade with foreign countries has had certain influences and impacts on the changes in Vietnam's economy, politics, culture and society over each historical period, in which the features of economic changes are reflected quite clearly.

Through a long history, in the sixteenth - eighteenth centuries, Cochinchina (Dang Trong) under the Nguyen Lords with a favorable geographical position, developed commodity production, and a vibrant domestic trade market attracted the attention of foreign traders; and the issue of opening up to trade with the outside became an urgent need for both the state government and the people. With favorable conditions in the country, grasping the situation and trend of maritime trade in the world as well as in the region, the Nguyen Lords implemented an open-door policy, actively invited traders from Eastern and Western countries to arrive at Cochinchina wharf to exchange and trade. With the policy of looking to the sea, getting rich from the sea, strengthening the power and potential of the government through trade, the Nguyen Lords brought the Cochinchina economy to a new stage - a remarkable development in foreign trade.

It was foreign trade that was one of the particularly important factors affecting the rise and fall of the Nguyen Lord's government in Cochinchina. It could be said that the strong economic potential of the government of Nguyen family in Cochinchina was the result of a combination of many factors, but foreign trade was the difference which created the most basic highlight. With the Nguyen Lords, it was no longer a matter of "blocking rivers and banning markets", but encouraging exchanges and trade between regions in the realm and trade with foreign traders. In our opinion, it was a right, wise and decisive choice to create new vitality/vibration for the land of Cochinchina under the reign of the Nguyen Lords.

Doing research on foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords, the thesis will have the following scientific and practical significance:

In terms of science: The thesis is carried out in the context that over the past time the country's history has achieved important achievements; Many leading historians at home and abroad with extensive experience and academia have discovered and clarified many problems and twists of Vietnamese history in general and under the Nguyen Lords in Cochinchina particular. However, the issue of foreign trade in Cochinchina in the Nguyen Lords' time had not been studied in a complete,

in-depth and comprehensive manner. Therefore, through the research results, the thesis contributes to supplement and systematize the historical sources of Cochinchina in general and foreign trade in particular. Thereby, we want to prove that the open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords in Cochinchina is a correct, wise decision, in line with the trend and the times.

The thesis provides additional sources of historical materials on trade relations between Cochinchina and foreign countries in the sixteenth - eighteenth centuries, especially French documents artifacts; thereby making an important contribution to a more complete and deeper understanding of the recovery, development and decline of the foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords.

With reliable historical data, the thesis affirms the great role and impact of foreign trade on the rise and fall of the contemporary Cochinchina government. In the thesis, we limit making judgments, deductive statements, personal subjective prejudices. Through selected historical data, we use the historical methodology and the spirit of historical innovation today to look at all issues, aiming to make relevant, objective, accurate and honest judgments.

In terms of practice: Currently, the policies and guidelines of the Party, policies and laws of the State of Vietnam are to strengthen and expand exchanges and cooperation with countries around the world in all fields of social life, in which the issue of economic cooperation always holds an important position, especially the top priority. Therefore, it is of high necessity and topical nature to turn the old pages of history to learn and research the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords in order to draw lessons to apply to the current development direction in Vietnam.

The thesis contributes to providing more important historical data in the trade relations between Cochinchina and foreign countries from the middle of the sixteenth century to the 70s of the eighteenth century; serve as a foundation and link for promoting cooperation relations between Vietnam and countries around the world, especially those with long-standing traditional trade relations. Therefore, studying foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords contributes to the cause of building and developing Vietnam in a practical and meaningful way.

The research results of the thesis can serve as a reference for those who are interested in the history of Cochinchina under the Nguyen Lords in general and foreign trade in particular; and can also be used for teaching and learning activities of medieval Vietnamese history at universities or colleges. At the same time, we will continue to research and supplement issues related to the contents of the thesis, in

order to make the issue of foreign trade in Cochinchina under the reign of the Nguyen Lords more and more clear.

From the mentioned above urgency, scientific and practical significance, we choose the issue of “**Foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords**” as the topic of our doctoral thesis, majoring in Vietnamese history.

2. RESEARCH OBJECTIVES AND TASKS

2.1. Research objectives

In researching the topic, we aim to recreate the picture of foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords in a specific, honest, multi-dimensional and comprehensive way. The thesis reflects the international, regional and domestic context; clarifies the open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords; systematically presents and provides new sources of material on trade relations between Cochinchina and foreign countries, on important import and export commodities, on currency, taxes. From such basis, the thesis draws out the characteristics and impacts of foreign trade on politics - military, economy, culture - society and cities in Cochinchina in the sixteenth–eighteenth centuries.

2.2. Research tasks

The thesis focuses on solving the following main tasks:

To research, collect, and systematize sources of material directly related to the research issue in order to recreate the panorama of foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords; ensure the provision of new, reliable and scientific sources of material.

To consider the foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords, it was always associated with the domestic, regional and world contexts in the sixteenth - eighteenth centuries; thereby showing the important grounds and foundations for Nguyen Lords to implement the open-door policy, promote the development of foreign trade and relations with the outside world.

From the data arranged and cataloged in a systematic and logical way, during the implementation, we present the main contents of the topic which is the trade activities between Cochinchina under the Nguyen Lords and foreign countries according to the progress of the time of opening up, growing to falling.

The thesis draws out the basic features of the foreign trade policies of the Nguyen Lords and the salient features of trade activities between Cochinchina and foreign countries; at the same time, clarifying the impacts of foreign trade on politics - military, economy, culture - society, cities of Cochinchina in the sixteenth–eighteenth centuries.

3. OBJECT AND SCOPE OF THE STUDY

3.1. Research object

The object of the research is foreign trade in Cochinchina under the reign of the Nguyen Lords, including main aspects such as: Historical context and the open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords; trading partners (the East, the West); import and export goods; on currency, taxes; characteristics and impacts of foreign trade...

3.2. Research scope

In terms of time: The topic aims to research the foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords in the period from 1558 to 1775.

In terms of space: The spatial scope of the research topic is the entire territory of Cochinchina under the Nguyen Lords, from the South of Gianh River, to Nam Bo Chinh continent, from Quang Binh government back to the South until the end of Ha Tien town. Today, that space corresponds to the land from the South of Gianh River (Quang Binh) back to the South until Ca Mau cape (Ca Mau province), including on the mainland and in the sea and islands.

4. RESEARCH METHODOLOGY

To carry out the thesis, we pay special attention to using historical methods, logical methods and harmoniously combining these two methods on the basis of the methodology of dialectical materialism.

During the implementation of the thesis, we also use the following methods: fieldwork, survey, interview, statistics, analysis, synthesis, interdisciplinary method...

Because the topic refers to the issue in a period quite far from the present, so, to ensure the reliability and accuracy of the written documents and artifacts, we use the following methods: assessment, collation, and synchronous comparison in the handling and exploitation of artifacts, such as coins, ceramics, etc.

5. SOURCES OF RESEARCH MATERIAL

Bibliographic sources of correspondence and materials of contemporary authors as references: Typical works are: “*Phủ biên tạp lục*” by Le Quy Don; “*Đại Nam thực lục*” of the National historiographer’s office of the Nguyen Dynasty; “*Xứ Đàng Trong năm 1621*” by Cristoforo Borri; “*Hải ngoại kỷ sự*” by Thich Dai San; “*Ngoại phiên thông thư*” by Kondo Judo (Can Dang Thu Trong); Commercial correspondence between the Cochinchina government and the Japanese government...

Sources of French material: We focus on exploiting materials from French works such as: Mirand Pierre (1906), *Les Relations de la Hollande avec le*

Cambodge et la Cochinchine au XVIIe siècle (Libr. G.P. Maisonneuve, Paris); C. B. Maybon, Henri Russier (1909), *Notions d'histoire d'Annam*, (Imprimerie d'Extrême – Orient, Ha Noi - Hai Phong); P. Cultru (1910), *Histoire de la Cochinchine Francaise des origines à 1883* (Augustin Challamel, Éditeur, Paris); C. B. Maybon (1912), *Jean Koffler, auteur de Historica Cochinchinae Descriptio*”, (Impr. d'Extrême-Orient, Ha Noi); C. B. Maybon (1916), *Les marchands européens en Cochinchine et au Tonkin (1600 – 1775)*, (Revue Indochinoise, Ha Noi); Noel Péri (1923), “Essai sur les relations du Japon et de l'Indochine aux XVIe et XVIIe siècles”, (*BEFEO*, Tom 23); Boudet Paul (1941), *Un voyageur philosophe Pierre Poivre en Annam 1749-1750*, (Impr. Trung Bac Tan Van, Ha Noi); Pierre-Yves Manguin (1972), *Les Portugais Sur les Côtes du Viêt – Nam et du Campa*, (École Francaise d'Extrême-Orient, Paris)...

A number of works with reference and research on the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords in French have been translated into Vietnamese and published such as: *The Europeans in Annam* by C. B. Maybon; *Economic Picture of Vietnam in the seventeenth and eighteenth Centuries* by Nguyen Thanh Nha; *History of Vietnam, from origin to the middle of the twentieth century* by Le Thanh Khoi; we also used many articles published in the *Bulletin des Amis du Vieux Hué* (BAVH) and the *Bulletin de l'École française d'Extrême- Orient* (*BEFEO*); ... in the course of the implementing the topic.

Sources of artifacts: Artifacts related to foreign trade under the Nguyen Lords were used in the topic such as cannons, potteries, copper coins, ...

During the implementation process, we also in person carried out field trips and field surveys in some locations related to the contents of the thesis topic, such as: Hoi An (Quang Nam), Thanh Ha (Thua Thien Hue), Bien Hoa (Dong Nai), Ha Tien (Kien Giang), Ho Chi Minh City, Vinh Long, Can Tho, Ca Mau...

6. CONTRIBUTIONS OF THE THESIS

6.1. Contribution in terms of materials

The thesis provides some new materials, contributing to supplement the issues related to foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords, especially French materials and artifacts such as weights (used to weigh goods), copper coins, zinc coins, ceramics, cannons, etc.

6.2. Contribution in terms of contents

The thesis outlines the grounds and foundations for the Nguyen Lords in Cochinchina to actively implement the open-door policy to promote foreign trade; from which it is possible to know the reasons why the Nguyen Lords implemented such policies and then understand the adjustments and changes of such policies at

certain historical times. Through contents of the policies, it can be seen that the vision and sea-oriented thinking of the Nguyen Lords in Cochinchina in the historical context of the same time is right, suitable for the times.

The thesis recreates the trade relations between Cochinchina and foreign countries (both the East and the West) according to the time process of rise and fall. In the second half of the sixteenth and seventeenth centuries, Cochinchina's foreign trade recovered and developed strongly; but in the eighteenth century, it gradually weakened and from the middle of the eighteenth century on wards, it was seriously weakened; thereby showing the logic of the problem.

The thesis draws out the characteristics as well as makes comments and assessments about the impact of foreign trade on Cochinchina in terms of politics - military, economy, culture - society, and cities. Thereby, showing the role as well as the impact of foreign trade on the rise and fall of the Cochinchina government under the Nguyen Lords.

7. THESIS LAYOUT

In addition to the introduction, conclusion, list of references, the contents of the thesis are divided into 04 chapters as follows:

Chapter 1: Overview of the research situation

Chapter 2: Historical context and open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords in Cochinchina

Chapter 3: Trade activities between Cochinchina and foreign countries under the Nguyen Lords in the sixteenth – eighteenth centuries

Chapter 4: Characteristics and impacts of foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords.

CHAPTER 1

OVERVIEW OF THE RESEARCH SITUATION

1.1. RESEARCH SITUATION

1.1.1. Research situation in the country

- *Period before 1975*

Pham Van Son (1959), “*Việt sử tân biên*”, *Volume II: Nam Bắc phân tranh* (Khai Tri Bookstore, Saigon); In the book there is a section “The trade between foreigners and Nam Ha at the end of the sixteenth century”. Based on the writings of contemporary Westerners, the work has briefly outlined trade activities between Cochinchina and foreign countries. Thanh The Vy (1961), “*The Foreign Trade of Vietnam in the Seventeenth, Eighteenth, and Early Nineteenth Centuries*”(History Publishing House, Hanoi) provided readers with information about Vietnam's foreign trade situation during the time the country was divided into two regions of

Cochinchina and Tonkin until the beginning of the nineteenth century. Phan Khoang (1967), “*Việt sử xứ Đàng Trong 1558 – 1777*”(Khai Tri Bookstore, Saigon), presented about the history of Cochinchina in many different aspects such as: History of the land, the main features of the Nguyen Lords, Trinh - Nguyen war, issue of toward the South, government organization, culture - society,... In the work, Phan Khoang talked about trade issues between Cochinchina and East Asian and European countries (page 528 to page 573), providing plenty of historical data; thereby helping readers better understand the trade activities between Cochinchina and foreign countries under the Nguyen Lords. Vietnam Committee for Social Sciences (1971), *History of Vietnam*, volume 1 (Social Science Publishing House, Hanoi). Within the scope of the work, it is about the trade relations between Dai Viet (Cochinchina and Tonkin) and foreign countries, but it is still sketchy.

It can be said that, until 1975, there were a number of research works that mentioned the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords, although the number of works was still very modest. However, there has not been a single research work on the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords.

- *Period from 1975 to present*

The first group: Research works referring to Dai Viet (Vietnamese) foreign trade in the sixteenth – eighteenth centuries

The booklets; we have got access to a number of research works published in book referring to Dai Viet (Vietnamese) foreign trade in the sixteenth – eighteenth centuries at different levels, aspects and perspectives; typical works are: Nguyen Van Kim (2003), *The Japan and Southeast Asia Relations in the fifteenth–seventeenth centuries* (Vietnam National University Press, Hanoi); Tran Thi Vinh (Cb) (2013), *History of Vietnam, volume 4: From the seventeenth to the eighteenth century* (Social Science Publishing House, Hanoi); Nguyen Van Kim, Nguyen Manh Dung (Cb) (2015), *Vietnam: Economic and Maritime Cultural Tradition* (Truth National Political Publishing House, Hanoi); Huynh Cong Ba (2016), *Ancient and Medieval History of Vietnam* (reprint and supplement) (Thuan Hoa Publishing House, Hue); Hoang Anh Tuan (2016), *World trade and Vietnamese Integration, Sixteenth to Eighteenth Centuries* (Vietnam National University Press, Hanoi)...

Articles published in specialized journals: Research on Dai Viet (Vietnam) foreign trade in the sixteenth–eighteenth centuries, there have been many articles published in specialized journals: Truong Thi Yen (1979), “Initially learning about trade policy of the Vietnamese feudal state in the seventeenth and eighteenth centuries” (*Journal of Historical Studies*, No. 4); Le Xuan Diem (1999), “Sea trade between Vietnam and Southeast Asia (from new discoveries on commercial

ceramics)” (*Journal of Social Sciences*, no. 2); Nguyen Van Dang (1998), “Aspect of Hue urban economy in feudal times”, (*Song Huong Magazine*, No. 8); Nguyen Van Kim (2002), “Vietnam - Japan trade relations in the sixteenth – eighteenth centuries” (*Economic Research Journal*, No. 3); Nguyen Manh Dung (2006), “On commercial activities of French East India Company with Dai Viet (second half of seventeenth century – middle of eighteenth century)” (*Journal of Historical Studies*, No. 9); Nguyen Van Kim (2006), “Southern Vietnam - Marine economic environment and relations with regional countries in the seventeenth and eighteenth centuries” (*Journal of Historical Studies*, No. 1); Nguyen Van Kim (2009), “Vietnamese society in the sixteenth – eighteenth centuries and Vietnam - Japan relations in ceramics exchange” (*Journal of Northeast Asian Studies*, No. 7); Nguyen Thi My Hanh (2017), “China's impact on Vietnam - Japan diplomatic relations in the sixteenth–nineteenth centuries” (*Journal of Social Sciences*, No. 6). The articles mentioned the foreign trade situation of Dai Viet (Vietnam) in the sixteenth–eighteenth centuries at different levels, scopes and aspects.

Doctoral Thesis: Through our research, we have not yet approached any doctoral thesis that fully studies Dai Viet foreign trade in the sixteenth and eighteenth centuries. However, there are two doctoral theses on bilateral relations between Vietnam - Japan, Vietnam - France and one thesis about commercial and missionary activities of Portugal and France in Vietnam in the sixteenth–seventeenth centuries that we are particularly interested in, which are: Trinh Tien Thuan (2002), *Japan - Vietnam relations in the sixteenth - seventeenth centuries* (PhD Thesis in History, Hanoi National University of Education); Nguyen Manh Dung (2011), *The process of French penetration into Vietnam from the end of the seventeenth century to the middle of the nineteenth century – Causes and consequences* (PhD Thesis in History, University of Social Sciences and Humanities, Hanoi); Hoang Thi Anh Dao (2017), *Commercial and missionary activities of Portugal and France in Vietnam (16th - 18th centuries)* (PhD Thesis in History, University of Sciences, Hue University).

The second group: Research works referring to the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords

In-depth research works: Typical is the work of author Do Bang (1996), *Port town of Thuan Quang in the seventeenth–eighteenth centuries* (Thuan Hoa Publishing House - Vietnam Association of Historical Sciences, Hanoi). The work was built from a ministerial-level project called *Ancient Cities in the central provinces of Vietnam*, completed and accepted in 1991; then it was further developed, upgraded to an Associate Doctor of History thesis named *Port town of*

Thuan Quang in the seventeenth – eighteenth centuries, successfully defended at Hanoi University of Foreign Studies in 1993. The work re-outlined the whole picture of 3 big cities in Thuan Quang region under the Nguyen Lords: Thanh Ha (Thua Thien Hue), Hoi An (Quang Nam), Nuoc Man (Binh Dinh); At the same time, it also tells more about the activities of foreign traders in the cities.

Articles published in specialized magazines and seminars: There have been quite a few articles published in the magazine mentioning trade activities between Cochinchina under the Nguyen Lords and foreign countries: Do Bang (1983), “Hoi An trading port from awareness to research practice” (*Scientific Information of Hue University*, No. 5); Le Van Nam (1988), “Production of goods and commerce in the South in the seventeenth century - the first half of the nineteenth century”, (*Journal of Historical Studies*, No. 3+4); Hong Nhue (1999), “Cochinchina in the eighteenth century” (*Journal of Past and Present*, No. 68B); Tong Trung Tin (2000), “The situation of ceramics trade between Vietnam and Japan (XIV-XVIII centuries)”, (*Journal of Historical Studies*, No. 3); Do Bang, Do Quynh Nga (2002), “Foreign Trade in Cochinchina during the reign of Lord Nguyen Phuc Nguyen (1614-1635)” (*Journal of Historical Studies*, No. 6); Nguyen Van Kim (2004), “Dai Viet's relationship with the Ryukyu kingdom in the sixteenth–eighteenth centuries through some sources of materials” (*Journal of Japanese and Northeast Asian Studies*, No. 5); Nguyen Van Kim (2006), “Cochinchina in regional power relations and interactions” (*Journal of Historical Studies*, No. 6); Phan Thanh Hai (2007), “About the correspondence between the Nguyen Lords and Japan in the sixteenth–seventeenth centuries”, *Journal of Historical Studies*, No. 7; Duong Van Huy (2007), “The policy towards the sea of the Cochinchina government in the sixteenth - eighteenth centuries” (*Journal of Southeast Asian Studies*, No. 8; Do Bang (2008), “Cochinchina Urban under the Nguyen Lords”, Scientific conference on *the Nguyen Lords and Nguyen dynasty in Vietnamese history* was held in Thanh Hoa; Nguyen Thi Hue (2008), “The rise and fall of foreign trade activities in Cochinchina in the seventeenth–eighteenth centuries”, Scientific seminar on *the Nguyen Lords and Nguyen Dynasty in Vietnamese history* was held in Thanh Hoa; Nguyen Trong Van, Mai Phuong Ngoc (2009), “Trade relations of Cochinchina with the Chinese in the sixteenth - eighteenth centuries” (*Journal of Historical Studies*, No. 9); Duong Van Huy (2010), “Economic activities of the Chinese in Hoi An during the Nguyen Lords” (*Journal of Historical Studies*, No. 4); Nguyen Van Kim (2011), “Sources of goods and trade products of Cochinchina” (*Journal of Historical Studies*, No. 4); Tran Nam Tien (2012), “Relation between the Nguyen Lords and Portugal in Cochinchina from the sixteenth to the seventeenth centuries” (*Journal of Historical*

Studies, number 7); Nguyen Huy Khuyen with a series of articles under the title “Trade correspondence between the Nguyen Lords in Cochinchina and Japan in the twelfth century”, including 5 publications published in 5 issues from 2012 - 2014, *Journal of Northeast Asian Studies*; Nguyen Van Kim (2014), “Trade relations between Central Vietnam and Japan and Asia in the sixteenth - eighteenth centuries” (*Journal of Southeast Asian Studies*, No. 10); Vu Thi Xuyen (2015), “Quang Binh's sources of goods and trade products in the development of Cochinchina trade in the sixteenth and eighteenth centuries” (*Research and Development Journal*, no. 3); Hoang Thi Anh Dao (2016), “The position of Cochinchina (Vietnam) in trade activities with Portugal in the sixteenth–seventeenth centuries”, (*Journal of Social Sciences and Humanities*, No. 8); Nguyen The Trung (2018), “The exploitation of natural resources and promotion of the commercial position of the sea and islands of Ha Tien - Kien Giang in the Southeast Asian trade network under the Nguyen Lords”, (*Journal of Historical Studies*, number 3); Dinh Tien Hieu (2018), “Trade activities between Ha Tien trading port (Vietnam) and Guangzhou trading port (China) in the seventeenth–eighteenth centuries” (*Journal of Historical Studies*, No. 4); ... The above articles have contributed to clarifying the issues surrounding the foreign trade situation in Cochinchina under the Nguyen Lords.

Scientific topic: Concerning the foreign trade of Cochinchina under the Nguyen Lords, it is noteworthy that there is a ministerial-level scientific research topic entitled *Commercial economy in some central provinces in the eighteenth century*, code: B2010 – DHH01 – 73 chaired by Assoc. Prof. Dr. Bui Thi Tan, successfully defended in 2011.

1.1.2. Research situation abroad

Author Mirand Pierre in his work *Les Relations de la Hollande avec le Cambodge et la Cochinchine au XVIIe siècle* (Libr. GP Maisonneuve, Paris, 1906), talked about the political, economic and commercial relationship between the Netherlands and Cambodian royal family and government of the Nguyen Lords in Cochinchina in the seventeenth century. In the trade relations between the Netherlands and Cochinchina, Mirand Pierre told about the trips of Dutch traders to Cochinchina as well as their trade policies and activities here. C. B. Maybon and Henri Russier (1909), *Notions d'histoire d'Annam*, (Imprimerie d'Extrême – Orient, Ha Noi - Hai Phong); P. Cultru (1910), *Histoire de la Cochinchine Francaise des origines à 1883* (Augustin Challamel, Éditeur, Paris), studied the land of Cochinchine under the Nguyen Lords, Cochinchina under the Nguyen Lords and the process of invasion, placing the yoke of French colonial rule on this land; C. B. Maybon (1916), *Les marchands européens en Cochinchine et au Tonkin (1600 –*

1775), (Revue Indochinoise, Ha Noi). C. B. Maybon (1920), *Histoire moderne pays d'Annam (1592-1802)*, (Plon-Nourrit et Cie, Imprimeurs-Éditeurs, Librairie Plon, Paris). Noel Péri (1923), “Essai sur les relations du Japon et de l’Indochine aux XVIe et XVIIe siècles”, (BEFEO, Tom 23), talked about the trade situation in Japan during the period of Shuinsen; on the governing and trade policies of the Tokugawa shogunate. Noel Péri said that the trade relationship between Cochinchina and Japan was established at the end of the sixteenth century and flourished in the early seventeenth century.

Boudet Paul (1941), *Un voyageur philosophe Pierre Poivre en Annam 1749-1750*, (Impr. Trung Bac Tan Van, Ha Noi), is a research work about a famous French trader in the eighteenth century named Pierre Poivre - man of the French East India Company. He went to Cochinchina twice, the first time in 1740 and the second time in 1749.

In 1970, Nguyen Thanh Nha - former professor of economics, University of Paris 1 (Sorbonne-Panthéon) published the work *Tableau économique du Vietnam aux XVIIe et XVIIIe siècles* (Cujas, France). In 2013, this book was translated into Vietnamese by Nguyen Nghi under the title: *Economic picture of Vietnam in the seventeenth and eighteenth centuries* (Tri Thuc Publishing House, Hanoi), then continued to be printed many times. In the book, Nguyen Thanh Nha devoted a whole chapter to Vietnam's foreign trade in the seventeenth and eighteenth centuries.

Le Thanh Khoi has researched, compiled and published two books: *Le Viêt Nam, Histoire et Civilisation* (Vietnam, History and Civilization) (Minuit, Paris, 1955) and *Histoire du Vietnam, des origines à 1858* (History of Vietnam, from its origins to 1858) (Sud-Est Asie, Paris, 1982). By 2014, Nha Nam Culture and Communication Company and World Publishing House planned to compile those two works, translate them into Vietnamese and publish them as a book titled *History of Vietnam, from its origins to the middle of the twentieth century* (Translated by Nguyen Nghi, edited by Nguyen Thua Hy) (World Publishing House, Hanoi), the book was continued to be printed in 2016. The book from page 323 to page 333 mentioned the Cochinchina's foreign trade in terms of trade relations between Cochinchina and Eastern and Western countries according to the law of supply and demand in the production and circulation of goods.

Pierre-Yves Manguin (1972), *Les Portugais Sur les Côtes du Viêt – Nam et du Campa*, (École Française d'Extrême-Orient, Paris). The work was the result of research on commercial and missionary activities of the Portuguese not only in Cochinchina under the Nguyen Lords, but also in Macao, Cambodia, Japan... The

work showed that the Portuguese came to Cochinchina to establish commercial and missionary relations very early.

Li Tana has the work of *Nguyen Cochinchina, Southern Vietnam in Seventeenth and Eighteenth Centuries*. The work was a doctoral thesis successfully defended and then published in book in 1998 in the United States. The contents of the work mentioned military, economic and social issues in Cochinchina under the Nguyen Lords; in which, chapters 3 - 5 talked about commercial economy.

C. B. Maybon with the work *The Europeans in Annam* translated by Nguyen Thua Hy, (World Publishing House, Hanoi, 2006). This was a very elaborate research work of C. B. Maybon, referring to ports of both Cochinchina and Tonkin. The work talked about the presence and activities of Western missionaries and traders in Cochinchina in the seventeenth and eighteenth centuries. This is a very valuable document studying religion and foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords.

In general, so far, the issue of the history of Cochinchina under the Nguyen Lords has been concerned and researched by domestic and foreign historians. Articles, books, topics, theses have focused on reflecting the most common features of the contemporary Cochinchina economic, political, cultural and social situation. Foreign trade is also interested in research by many people; However, as far as we know, up to now there has not yet had any scientific work that fully and comprehensively studies the issue of Cochinchina's foreign trade under the Nguyen Lords.

1.2. THE THESIS ISSUES INHERITED FROM THE PUBLISHED RESEARCH WORKS AND THE PROBLEMS RAISED IN THE THESIS TO BE FURTHER RESEARCHED.

1.2.1. The thesis issues inherited from published research works

We think that the research results of published works that are directly or indirectly related to the topic are a valuable reference, suggesting many useful issues in the process of thesis implementation. In the thesis "*Foreign trade in Cochinchina under the Nguyen Lords*", we had the opportunity to inherit the achievements and results of the previous researchers.

Regarding the methodology: From the research results of the forerunners, it can be seen that, in order to successfully implement the topic on Foreign trade in Cochinchina under the reign of the Nguyen Lords, it is necessary to flexibly use many different methods in the process of data collection, cataloging, compiling. Attention must be paid to the application of historical and logical methods, using interdisciplinary methods to compare and contrast, thereby having a reference to

reality and comparing the foreign trade of Cochinchina and Tonkin and countries in the region in the contemporaneous context.

Regarding the content: Through the research results of the previous authors, it is possible to know what aspects of Cochinchina foreign trade was studied, to what extent, which issues were studied, which issues are still in question that the thesis needs to continue to research and supplement. Thereby, the thesis will present a panoramic picture of Cochinchina foreign trade under the Nguyen Lords, ensuring contents. The research results of the forerunners also showed that, there were still many problems and short comings of some authors, such as making judgments about issues with personal opinions but lacking logic, bearing deductive and low persuasive nature. From that, we realized that, in order to make accurate and objective comments and assessments about Cochinchina's foreign trade under the Nguyen Lords, it was necessary to look at the issue at large, consider it from many different angles and aspects in the contemporary context...

About materials: The thesis inherits the source of materials on foreign trade of previous authors to have a method of exploiting, supplementing, and systematizing it to become a database to serve in-depth research on Cochinchina foreign trade under the Nguyen Lords. Through the secondary data collection method, the thesis prioritizes inheriting and selectively exploiting the original sources of materials cited in the research works directly related to the topic.

1.2.2. The issues raised in the thesis to be further researched

On the basis of published research works of the forerunners, the thesis will continue to research to clarify the following issues:

The thesis reflects the world and domestic context and the open-door policy of establishing trade relations with foreign countries of the Nguyen Lords; at the same time affirming that the Nguyen Lord's policy towards the sea to develop foreign trade in Cochinchina is wise, correct, in line with the trend and the times.

Based on the collected and processed materials, the thesis systematically presents the trade activities between Cochinchina and foreign countries according to the historical process of rise and fall. The period of development is the second half of the sixteenth and seventeenth centuries, the period of weakening is from the beginning of the eighteenth century to 1775.

The results of the thesis research show that the change in the foreign and trade policies of the Nguyen Lords towards each country or in each period stemming from its deep roots. At certain times, the foreign trade policies of Nguyen Lords proved to be correct, bringing positive impacts, contributing to the strong development of the Cochinchina government; However, there were times when the policies of the

Nguyen Lords caused bad effects, caused foreign trade to be restrained and weakened.

The thesis draws out the characteristics and impacts of Cochinchina foreign trade under the Nguyen Lords; makes valid judgments and assessments about the research problem, aiming to ensure scientific, objective and honest characteristics.

CHAPTER 2

HISTORICAL CONTEXT AND THE OPEN-DOOR POLICY TO PROMOTE FOREIGN TRADE OF THE NGUYEN LORDS IN COCHINCHINA

2.1. INTERNATIONAL AND REGIONAL BACKGROUND

2.1.1. The birth and development of capitalism in Western Europe

In the fifteenth century, Western Europe's economy had important changes in both industry, agriculture and commerce. The development in production and circulation of goods led to great changes in the division of labor between industries and production regions. From within the feudal society of Western Europe, two new social classes were born, namely the bourgeoisie and the proletariat. The bourgeoisie was growing, while the feudal ruling class was the force holding them back. Therefore, the bourgeoisie wanted to overthrow the feudal system to establish a new regime in which they were free to develop, which was the main cause of the world's first bourgeois revolutions: Netherlands Revolution (Netherlands) in the sixteenth century, English bourgeois revolution in the seventeenth century. After these two revolutions, in the second half of the eighteenth century, the bourgeois revolution continued to break out and spread all over the world.

It can be said that the successful Dutch bourgeois revolution and the British bourgeois revolution, on the one hand, helped the domestic economy develop along the capitalism path, and on the other hand, created favorable factors for these two countries to expand trade relations with foreign countries, accompanied by missionary activities and colonial invasion. In the seventeenth and eighteenth centuries, the Netherlands and Great Britain were two of the Western countries with the strongest trade relations with Eastern countries in general and Southeast Asia in particular.

2.1.2. Policy towards the sea and penetration into Asia of Western European countries

From the late fifteenth century onwards, Westerners boldly conducted expeditions, daring to cross the ocean with the main purpose of finding a new way to the East. With the great geographical discoveries made successfully, the desire of the Western Europeans to find a way to trade with the East by sea became a reality. However, following geographical discoveries for commercial and missionary

purposes, Western European countries also conspired to colonize a number of countries and lands they set foot in. Pioneering to the East in general and Cochinchina under the Nguyen Lords time in particular to evangelize and trade by sea were the following countries: Portugal, the Netherlands, England, France...

2.1.3. Southeast Asian and Northeast Asian countries with world maritime trade flows in the 16th – 17th centuries

In the 16th – 17th centuries, Western European countries strengthened and promoted trade and missionary relations with Southeast Asian countries. In that context, most Southeast Asian countries actively opened up and established trade relations with Western traders.

In the 16th – 17th centuries, China and Japan were two countries with prosperous trade relations with Southeast Asian countries in general and with Dai Viet in particular; at the same time these were also two markets that attracted special attention of Western traders. On the way to find markets, aromatherapy, gold and silver, and colonize, after passing through the waters of India and Southeast Asia, Westerners soon set foot on the territory of China and Japan to carry out commercial and missionary activities.

2.2. DOMESTIC BACKGROUND

2.2.1. The conflict between the Trinh - Nguyen families and the birth of the government of the Nguyen Lords in Cochinchina

In 1558, Doan Quoc Cong Nguyen Hoang was appointed by King Le to take over the town of Thuan Hoa and then concurrently managed Quang Nam. In 1593, the Lord Trinh Tung summoned Nguyen Hoang to the North for the reason of helping the imperial court defeat the remnants of the Mac Dynasty, but actually wanted to hold him back in the North and then found a way to kill. In 1600, Nguyen Hoang, with his cunning, crossed the sea to escape from the North, and returned to the land of Thuan - Quang. It can be said that, in 1600, when realizing that his life was threatened by the Trinh family, Nguyen Hoang plotted to flee the capital Thang Long to return to Thuan - Quang, which marked the division of Cochinchina - Tonkin.

During the reign of Lord Nguyen Phuc Nguyen, the division between Cochinchina and Tonkin was clearly shown. Lord Nguyen Phuc Nguyen came to power in place of his father (1613), immediately reorganized the government apparatus in Thuan - Quang, and at the same time stood out against the Trinh Lords in Tonkin through the refusal to pay rich taxes. The division of Cochinchina – Tonkin lasted until 1775, when Trinh troops from the North entered and captured Phu Xuan palace of the Nguyen Lords.

2.2.2. Trinh – Nguyen War

In 1627, under the excuse that Nguyen Phuc Nguyen refused to pay rich taxes to the imperial court, the Trinh Lords brought his army into Thuan Hoa to fight the Nguyen family, starting the Trinh - Nguyen war with many historical events. After many inconclusive battles, in 1672, the Trinh - Nguyen war entered a period of peace, but in fact, both sides were enmity and secretly waited for the right opportunity to destroy each other's troops. The Trinh - Nguyen war had a certain influence on the foreign trade situation of both Cochinchina and Tonkin.

2.2.3. Cochinchina under the Nguyen Lords with the world maritime trade flows

At the end of the sixteenth century - the beginning of the seventeenth century, the world trade network was established widely from West to East. In the context of the prosperity and excitement of world and regional trade, before the needs of the country's development, the Nguyen Lords in Cochinchina soon implemented an open foreign trade policy; quickly joined the regional trade flow, the East-West world trade flow.

2.3. THE OPEN-DOOR POLICY TO PROMOTE FOREIGN TRADE OF THE NGUYEN LORDS

2.3.1. The basis for the Nguyen Lords to conduct policy

The important grounds and foundations for the Nguyen Lords to boldly implement the open-door policy for foreign trade development are: Cochinchina - a place with a favorable geographical position for the development of foreign trade; the development of commodity production; the excitement of the domestic market (domestic trade).

2.3.2. The open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords

In the 16th – 18th centuries, the Nguyen Lords boldly opened up and actively invited foreign traders from East to West to sail to Cochinchina to trade. At that time, on the commercial ports of Cochinchina, besides foreign traders from the East coming to trade, there were also traders from many Western countries.

The Nguyen Lords initiative in opening up, promoting foreign trade was also reflected in actively regular inviting foreign traders to Cochinchina to trade through open-door policies and measures such as: actively writing letters to the Japanese government, writing to the leader of the Dutch East India Company in Batavia (Indonesia), giving special favors to traders from any country who clearly showed their goodwill to establish long-term and close trade relations....

CHAPTER 3

TRADE ACTIVITIES BETWEEN COCHINCHINA AND FOREIGN COUNTRIES UNDER THE NGUYEN LORDS IN THE SIXTEENTH – EIGHTEENTH CENTURIES

3.1. TRADE PARTNERS

3.1.1. Trade with the East

In the sixteenth – eighteenth centuries, Cochinchina under the Nguyen Lords had trade relations with many countries in Southeast Asia and Northeast Asia, but most strongly with China and Japan.

Trade relations between Dai Viet and China existed for a long time, from the seventeenth century onwards, which tended to develop more positively due to the impact of international and domestic contexts. Chinese traders came to trade at many ports in Cochinchina, but the largest concentration was in Hoi An (Quang Nam) and Thanh Ha (Thuan Hoa). They often came to Cochinchina to trade during the windy seasons.

Trade relations between Cochinchina and Japan were established in the second half of the sixteenth century, and by the beginning of the seventeenth century, such relations strengthened and prospered. In the early decades of the seventeenth century, the trade relations between Cochinchina and Japan became vibrant, which was an unprecedented phenomenon in the history of trade between the two countries. From the middle of the seventeenth century onwards, trade activities between Japan and Cochinchina were no longer as prosperous as at the beginning of the century, trade relations were interrupted.

By the beginning of the eighteenth century, trade relations between Cochinchina and Japan were completely interrupted. At that time, in the trade relations between Cochinchina and the East, China was the main partner. Chinese traders continued to sail to trade in the commercial ports and cities of Cochinchina such as Thanh Ha, Hoi An, Nuoc Man, Cu Lao Pho, etc. In trading relations with Cochinchina, there were times when Chinese traders rebelled against the government. Some documents of contemporary Westerners indicated that the Chinese were smart and cunning in the field of commerce; and they did not like Chinese traders much.

3.2.2. Trade with the West

In the seventeenth century, Cochinchina's foreign trade developed very strongly, but it could be said that in the "golden" period, a large number of Western traders came to the commercial ports of Cochinchina to trade. Among Western

countries, Cochinchina under the Nguyen Lords had the strongest trade relations with Portugal, the Netherlands, England, and France.

In the commercial relations between Cochinchina and the above countries, Portuguese and Dutch traders were the pioneers to establish trade relations with the Nguyen Lords, followed by the British and French. In the process of trading with Western traders, the Nguyen Lords not only obtained great benefits from import and export ship taxes, but their participation in the Cochinchina market also contributed to stimulating domestic production development, especially providing the Nguyen Lords with many modern war weapons at that time.

In the seventeenth century, Cochinchina trade prospered, traders from many Western countries came to establish trade relations. But at the turn of the eighteenth century, under the influence of domestic and international situations, trade relations between Cochinchina and Western countries gradually weakened. And by the middle of the eighteenth century, it was seriously weakened, sometimes only a few Western trading ships arrived at the port of Cochinchina.

3.2. IMPORT AND EXPORT GOODS

3.2.1. Export goods

Cochinchina was a place that produced a very abundant, rich and diverse amount of goods, including many rare and valuable items that were favored by foreign traders. The main export items of Cochinchina were products derived mainly from nature, agricultural and forestry products and handicrafts. The items that were especially popular with foreign traders and purchased at high prices, and also the items that Lord Nguyen held the exclusive right to trade are: aloe, bird's nests, pepper, etc.

3.2.2. Imported goods

At first, goods imported into Cochinchina were mainly those brought by Chinese and Japanese traders. In the early decades of the seventeenth century, Cochinchina's foreign trade had a strong change when Westerners stepped up to establish trade relations. In terms of imported goods, the expansion of trade relations by the Nguyen Lords with Western countries helped the amount of goods imported into Cochinchina become more abundant, richer and more diverse than ever before.

Among imported goods, first of all, there were items that the Nguyen Lords monopolized to buy from foreign traders to serve the state, which were weapons: cannons, guns, spears, knives, swords.... The goods brought by foreign traders to sell in Cochinchina at that time included both those that were considered luxury products and also those that were considered trivial.

3.3. CURRENCY, TAXES

3.3.1. Currency

Domestic currencies circulated in Cochinchina;

At the beginning of career in the land of Thuan - Quang, the Nguyen Lords still accepted to use the currencies that had been already circulating on the market before. At the same time, the Nguyen Lords also minted his own currency to circulate on the market. At that time, the coin was the most commonly circulated currency on the market compared to other currencies. Later, the Nguyen Lords allowed to mint and circulate on the market other types of currency with other materials such as iron, copper, lead, zinc... However, the later use of these coins led to bad consequences for the economic, social and life situation of the people of Cochinchina at the time.

- Foreign currencies circulated in Cochinchina;

In the sixteenth – eighteenth centuries, Cochinchina had trade relations with many countries from East to West. For the East, Cochinchina traded most strongly with China and Japan; As for the West, Cochinchina traded most strongly with Portugal, the Netherlands, England, France... Accordingly, many foreign currencies were also introduced to Cochinchina and accepted by the Nguyen Lords for circulation on the market.

3.3.2. Foreign trade tax

In order to control and tax foreign trading ships, the Nguyen Lords ordered a tax collection agency called Tau Ty to be located at the mouth of the river / estuary, and at the same time sent teams to patrol and maintain security and order on rivers and sea . At Thanh Ha (Phu Xuan) port where many Chinese trading ships come to gather, tradeactivities was very crowded, the Nguyen Lords chose a Chinese to hold the position of manager, and another mixed Chinese to inspect the Chinese ships. The Nguyen Lords stipulates different tax rates for foreign trading ships docking and exporting in Cochinchina for trade.

CHAPTER 4

CHARACTERISTICS AND IMPACTS OF FOREIGN TRADE IN COCHINCHINA UNDER THE NGUYEN LORDS

4.1. CHARACTERISTICS OF FOREIGN TRADE IN COCHINCHINA UNDER THE NGUYEN LORDS

4.1.1. Weapons - an important factor leading to changes in the foreign trade policies of the Nguyen Lords

With the primary purpose of purchasing weapons, the Nguyen Lords implemented a “pivot” trade-foreign policy. In the early seventeenth century, the focus in foreign trade policy was to promote trade with the West, but at the same

time maintained and tightly kept trade relations in the East. In the policy towards traders of each Western country, the issue regarding weapons was the main reason leading to the Nguyen Lords' changes in attitude and behavior towards them.

4.1.2. The negative impact of the state monopoly on foreign trade

The main purpose of the Nguyen Lords when holding a monopoly on foreign trade was to earn profits from commodity trading activities. The Nguyen Lords' monopoly on foreign trade partly hindered the development of commerce in general and foreign trade in particular, inhibited the dynamism of the commodity economy.

4.1.3. Trade activities between Cochinchina and foreign countries taking place mainly in major cities/port towns, with the center being Hoi An.

Port cities/towns were places with abundant, rich and diverse goods. When coming here, foreign traders could buy goods not only produced by the inhabitants of Cochinchina, but also from another country. On the other hand, only when coming to developed cities, foreign traders could easily sell the goods brought on board.

In the sixteenth – eighteenth centuries, Cochinchina witnessed the birth and development of many bustling cities/port towns, but Hoi An was the largest urban/commercial port, attracting the largest number of foreign trading ships coming here to trade and the place where the busiest trade activities took place. Hoi An was like the gateway of Cochinchina to trade with the outside.

4.1.4. Trade activities between Cochinchina and foreign countries taking mainly on farming season basis

In the major cities/port towns of Cochinchina in general and Hoi An in particular, trade activities took place according to the farming season/windy season. In the seasonal/windy season, trade activities in urban/trading ports were very busy and bustling. Foreign traders on trading ships brought a lot of goods and money to Cochinchina to trade by the mode of each trip. With such a trading method, traders from Western countries did not pay much attention to establishing a trading post in Cochinchina. Instead, in order to have the goods ready for the next farming season/trip next year, they often sent their representatives to stay, gave a sum of money/silver as capital to collect the goods.

4.1.5. Despite being proactive, Cochinchina's foreign trade was still affected by external influences

The proactiveness of Cochinchina's foreign trade was clearly reflected in the Nguyen Lords' open-door policy to promote foreign trade. However, the rise and fall of Cochinchina's foreign trade still could not avoid certain impacts of the domestic context, regional and world trade situation.

4.2. THE IMPACT OF FOREIGN TRADE ON THE COCHINCHINA

4.2.1. Impact on politics - military

Foreign trade was one of the factors that played an important role in the separation and secession of the Nguyen Lords' government in Cochinchina from the government of King Le and the Trinh Lords in Tonkin, and at the same time contributed to the strength of the army so that the Nguyen Lords could counterbalance and confront the Trinh Lords in Tonkin.

The development of foreign trade contributed to Cochinchina having a strong economic potential and a powerful army, so that the Nguyen Lords could not only resist the attacks of the Trinh army in Tonkin, but also sometimes actively brought his army to attack the Trinh army and defeated the invasion of neighboring forces.

4.2.2. Impact on the economy

Looking back at the whole picture of the economy of Cochinchina under the Nguyen Lords, it was easy to see that the economy of Cochinchina went through many different "levels" in different historical periods. The development or weakness, stagnation, and crisis of the Cochinchina economy was affected by many different factors, both objective and subjective, in which there was a great impact from the foreign trade situation. Here, the author clarifies the impacts of foreign trade on the agricultural economy, handicraft, and internal trade of Cochinchina under the Nguyen Lords.

4.2.3. Impact on culture and society

In terms of religion: Opening up to invite Western traders to establish trade relations also meant that Nguyen Lords opened up to welcome the introduction of a new religion - Christianity into the land of Cochinchina. The process by which Westerners came to establish relations and conduct trade activities in Cochinchina was also the process by which Christianity was spread into this land.

In terms of handwriting: Implementing the open-door policy to promote foreign trade, Westerners who were traders and missionaries came to live and conduct commercial and missionary activities in Cochinchina. As a result, Quoc Ngu script was officially born in Cochinchina in the middle of the seventeenth century.

In terms of medicine: Through foreign trade, many types of medicinal plants and treatment methods were introduced to Cochinchina from outside, leading to changes in the national medicine. To some extent, Cochinchina medicine (Eastern medicine) and Western medicine more or less came into contact with each other, serving as the basis for the combination of Eastern and Western medicine in examination and treatment of diseases later.

In terms of immigration: One of the consequences of the open-door policy to promote foreign trade of the Nguyen Lords was the phenomenon that a large number of foreigners came to live and settle in Cochinchina at that time. The most foreigners who immigrated to Cochinchina were Chinese and Japanese.

4.2.4. Impact on the cities/trade ports

In the period when foreign trade developed most strongly, it was also the time when major cities in Cochinchina were born and prospered such as: Hoi An, Thanh Ha, Nuoc Man, Cu Lao Pho...; During the weakening period of foreign trade, trade activities in these cities also decreased, and were no longer as vibrant as before. As an inevitable consequence, the weakening of foreign trade led to the decline of cities.

CONCLUSIONS

1. In the Year of the Horse (1558), Doan Quoc Cong Nguyen Hoang was sent by King Le to take office in Thuan Hoa area. This event marked an important milestone in the history of the Vietnamese nation. Starting from the land of Thuan - Quang, Nguyen Hoang and the successors of the Nguyen dynasty built and formed a force in the southern land of Dai Viet (Vietnam). In the seventeenth century, Dai Viet's territory was divided into two: Tonkin was ruled by King Le - the Trinh Lords, and Cochinchina was ruled by the Nguyen Lords and separated by the Gianh River (Quang Binh). As an inevitable consequence, the Trinh - Nguyen war caused a lot of pain and suffering for the people, especially in the area bordering the two banks of the Gianh river. Both Cochinchina and Tonkin sought ways to increase the strength and resources of the government, maintain their rulership, and protect their kingship. In Cochinchina, the Nguyen Lords found his own way, expressing his thinking and vision with great difference compared to Tonkin in the context of the same period and compared to previous Vietnamese feudal dynasties; That was to soon implement the open-door policy, invited foreign traders to Cochinchina to trade.

2. In the late sixteenth and early seventeenth centuries, in Europe, capitalism was born and developed. This was also the period when Western countries aggressively penetrated into the Asian market in general, Southeast Asia in particular, including Dai Viet (Vietnam). In the context of the prosperity of world trade and the excitement of the regional market, the countries of Southeast Asia and Northeast Asia all had their own attitudes and behaviors; But in general, there was a common feature that most countries decided to choose the path of opening up and trading with the outside. In Cochinchina, the Nguyen Lords' government soon implemented a policy of developing foreign trade, opening up to invite traders from East to West to trade in the territory under their rule. With a favorable geographical

position, developed commodity production, and vibrant domestic trade, Cochinchina under the Nguyen Lords became an attractive market for many foreign traders. At the end of the sixteenth century, the Nguyen Lords established and promoted the development of trade relations with Eastern countries, especially China and Japan. By the early seventeenth century, the Nguyen Lords on the one hand maintained and strengthened trade relations with two major trade partners in the East, being China and Japan; On the other hand, promoted measures to establish and promote trade relations with the West. In turn, traders from Portugal, the Netherlands, England, and France... on large tonnage trading ships carried money, goods, and gifts, crossed the waves, arrived at the harbor and offered gifts to the Nguyen Lords for permission to trade in Cochinchina. In commercial relations with other countries, at certain times, the Nguyen Lords often had a change in attitude and behavior; both are traders of the same country, but sometimes they showed favor and welcome, but sometimes they showed indifference and even conflicts and wars with them, the main cause of which was related to shopping, supply of weapons to Cochinchina. The Nguyen Lords opened up to promote foreign trade because the most common purpose was to increase the strength and potentiality of the Cochinchina government, protect its authority and consolidate its rule. Among that, the weapons brought by foreign traders were always of special interest to the Nguyen Lords.

3. In the seventeenth century, Cochinchina's foreign trade developed very strongly and it could be said that it was in the "golden age", foreign trading ships crowded to the trading ports to trade. The development of foreign trade made an important contribution to increasing the potential and strength of the Nguyen Lords' government in Cochinchina. During this period, foreign trading ships came to trade in large numbers, so the volume of import and export goods at the ports of Cochinchina was very large. Through foreign trade, the Nguyen Lords purchased many types of weapons, especially cannons, ammunition to equip the army. Every year, foreign ships frequently trading also brought back an important tax to the Nguyen family. Trade activities between domestic traders and foreign traders took place vibrantly, which stimulated the strong development of Cochinchina's economy, both in terms of agriculture, handicrafts and commerce; Accordingly, the socio-cultural life of the residents also significantly improved. Foreign trade development was also one of the most important factors leading to the birth and development of major cities in Cochinchina under the reign of the Nguyen Lords, such as Hoi An, Thanh Ha, Nuoc Man, and Cu Lao Pho., ...

4. From the beginning of the eighteenth century, the Nguyen Lords no longer focused on developing foreign trade as at the end of the sixteenth –

seventeenthcenturies, because at this time the Trinh-Nguyen war had been amicable for a long time and it seemed that the Cochinchina government felt that national resources were strong enough, the army was equipped with modern weapons at that time, ready to confront the Trinh army in Tonkin in the fighting. Therefore, on the one hand, the Nguyen Lords' government increased foreign trade taxes, strictly controlled foreign ships and even sometimes robbed foreign trader' goods. In particular, under Lord Nguyen Phuc Khoat, the contingent of mandarins in general and mandarins involved in foreign trade activities in particular harassed and sought to rob foreign traders. In addition, key and rare export goods produced and exploited by the inhabitants of Cochinchina were increasingly scarce in the market. At the same time, the regional trade market gradually moved to the North, foreign trading ships came to trade less and less, Cochinchina's foreign trade went into a period of decline and then seriously weakened from the middle of the eighteenth century onwards. .

5. The process of birth, prosperity and then decline of the Nguyen Lords' government in Cochinchina was affected by many different factors, in which foreign trade played a very important role. Foreign trade developed or weakened and at the same time showed the potential and strength of the Cochinchina government at that time. In the period when foreign trade developed most strongly, it was also the time when the Nguyen Lords' government was comprehensively strong in terms of politics - military, economy, culture - society... With its solid potential and strength. the Nguyen Lords not only resolutely resisted the attack of Trinh troops in Tonkin, but also expanded his territory to the South quickly and strongly, unprecedentedly in the historical process of opening the realm of the Vietnamese nation. At that time, Cochinchina was known to many outside countries as a powerful kingdom in Southeast Asia. However, at the time when foreign trade was severely weakened, the Nguyen Lords' government was also in a period of high turmoil and crisis. Political turmoil, reduced economic potential, and disturbed people's lives... led to uprisings against the ruling policy that was no longer suitable for the Nguyen Lords' government in Cochinchina. As a corollary, the Tay Son movement that arose in 1771 and then the attack of the Trinh army to capture Phu Xuan in 1775 seemed to be the end of the ruling role of the Nguyen Lords' government in Cochinchina in contemporary times.

**LIST OF THE AUTHOR'S PUBLISHED WORK
RELATED TO THE THESIS**

1. Ho Chau (2016), "Sources of materials and some research issues on land, agricultural economics and trade in Cochinchina (Dang Trong)", Scientific conference: *Sources of materials and some research issues on the history of Cochinchina*, Hue.
2. Ho Chau (2017), "Western traders on the trading ports of Cochinchina in the 17th and 18th centuries", International Conference: *Central Viet Nam's trading port system in the maritime silk road roles and connections*, University of Social Sciences and Humanities – Vietnam National University, Ha Noi
3. Ho Chau (2017), "Trade tax in Cochinchina under the Nguyen Lord", *Journal of Historical Studies* (ISSN 0866 – 7497), No. 9 (497).
4. Ho Chau (2017), "Accessing Western sources to studies the history of Cochinchina under the Nguyen Lords", Scientific conference: *Accessing materials about Cochinchina during the Nguyen Lord's time*, Hue.
5. Ho Chau (2018), "Add a few features about Thua Thien Hue under the Nguyen Lords", Scientific conference: *Thua Thien Hue - Historical proofs*, Hue.
6. Ho Chau (2018), "Production and Exploitation of Agricultural and Forestry Products Merchandises in Cochinchina under the Nguyen Lords", *Journal of Historical Studies* (ISSN 0866 – 7497), No. 3 (503).
7. Ho Chau (2019), "Thuan Hoa area in the time of Nguyen Lords", *Hue past and present* (ISSN 1859 – 2163), No. 156.
8. Ho Chau (2019), "Trade Relations between Nguyen Cochinchina and Western Countries in the 17th and 18th Centuries", *Journal of Historical Studies* (ISSN 0866 – 7497), No. 6.
9. Ho Chau (2020), "Irrigation situation and wet-rice agricultural production in Cochinchina under the Nguyen Lords", in *Cochinchina under the Nguyen Lords: Economy, culture, society*, Knowle Publishing House, Hanoi.
10. Ho Chau (2020), "The work of reclaiming and exploiting land in Cochinchina under the Nguyen Lords", Printed in *Cochinchina under the Nguyen Lords: Economy, culture, society*, Knowle Publishing House, Hanoi.
11. Ho Chau (2021), "Trade relation between Dang Trong (Inner Region) with China and Japan during the Nguyen Lords", *Journal science and technology* (ISSN 2354 – 0850), University of Science, Hue University, V. 17, No. 3.
12. Ho Chau (2021), "Types of currencies circulated in Dang Trong (Shouthern Vietnam) in the time of Nguyen Lords", *Hue past and present* (ISSN 1859 – 2163), No. 163.